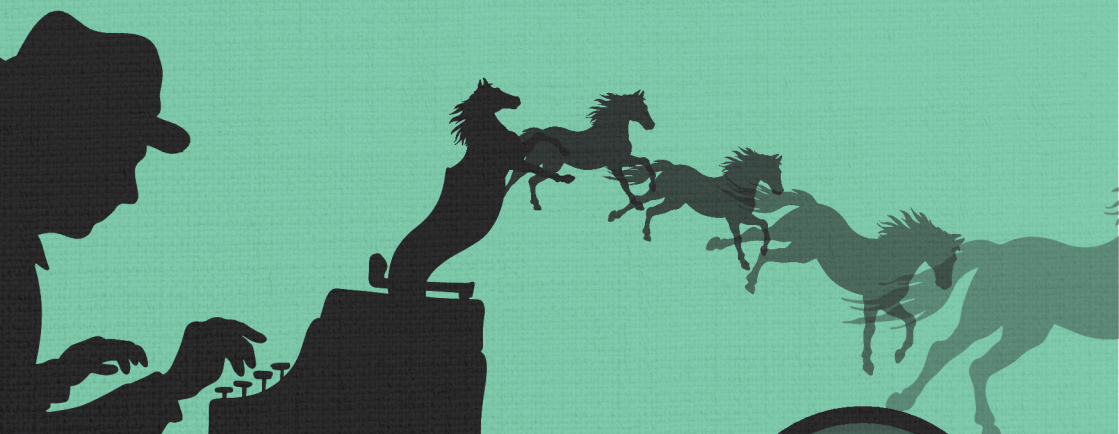

Gazdátlan paripák

CSIKÓS I. ATTILA
ÖSSZEGYŰJTÖTT ÍRÁSAI

VII

Csikós I. Attila

Gazdátlan paripák

Csikós I. Attila összegyűjtött írásai

Sorozatszerkesztő: Petőcz Tamás

A sorozat kötetei:

- I. Tövises utakon
- II. A vén Kaszás majálisán
- III. Csak holnap lesz
- IV. Pokoli tömjén
- V. Porszemektől a csillagokig
- VI. Álmok Asszonya
- VII. Gazdátlan paripák
- VIII. Szálljatok, emlékek
- IX. Visszhang
- X. A Tókirály palotája
- XI. Emberek a Földön
- XII. Főpróba

Csikós István Attila

Gazdátlan paripák

Csikós I. Attila összegyűjtött írásai VII.

Petőcz Tamás, Békéscsaba, 2025

Csikós I. Attila összegyűjtött írásai VII.
Gazdátlan paripák

Szerkesztés, borítóterv: Petőcz Tamás

© Csikós István Attila jogutódjai, 2025

A könyv kereskedelmi forgalomba nem került, kizárólag házi használatra készült. A részben vagy egészben történő nyilvános előadása, nyomtatott vagy digitális megjelenítése, sugárzása a jogutódok írásos engedélyéhez kötött.

ISBN 978-615-6922-06-9

Előszó a sorozathoz

Egy négy évtizede lezárult, de eddig még be nem mutatott életművet tart kezében az olvasó. Csikós István Attila (1912-1983) noha rendkívül termékeny költő volt, életében nem ismerte el a szakma, nem emelte fel a nagyjaihoz, és ha ő sérelmezte is ezt, érdemes figyelembe venni, hogy az előtte feltáruuló lehetőségek és a döntései egy olyan karrierutat köveztek ki, melyben nem adatott meg neki a bejárás azokba a társasági körökbe és szellemi műhelyekbe, melyek biztosították volna számára a legnagyobbakra jellemző kivételes műveltséget, a széles látókört, az inspiráló közeget és a megjelenési lehetőséget. Ugyan foglalkozott társadalmi kérdésekkel, de nem tudott sem újat mondani, sem újszerűen elmondani a már megénekelteket. A sikerek elmaradtak, figyelme ezért másfelé terelődött.

Valójában már egészen hamar érződött, hogy nem a nép költője lesz, ugyanis nem a költészet korszerű hangján szólt, emiatt nem tudta könnyen magához fogadni őt sem a szakma, sem a szélesebb olvasóközönség. Nem vált médiummá, aki önmagát félretéve korának nagy kihívásait, vagy az emberi lét általános, örökös drámáit öntötte volna alakba, és kínált volna rájuk gyógyírt. A népszerűség azért is kerülhetett el, mert ami őt foglalkoztatta, az olyan megkínzott lelkivilágról tanúskodik, amit még abban az időben is kevesen éreztek a sajátjuknak. Csikóst kevésbé érdekelte a külvilág, ő inkább egy magányos költő volt, aki bent maradt önnön valójának szűk univerzumában, aki a saját „fájdalmát és örömét” dalolta el. A saját szorongással, félelemmel, csalódással teli érzelemvilága visszhangzik verseken, köteteken keresztül, mintha egy mókuserékszerű csapda fogságába ragadt volna.

Csikós karakterét saját csapdába esettségének visszhangjai igen határozottan körvonalazzák. Szinte látjuk magunk előtt az em-

bert, aki dühös a körülményei miatt; aki eleinte bizakodik, de hamarosan már semmi reménye nem marad azíránt, hogy a jövőben bármi is jobb lehet; aki később beletörődik a nincstelenségbe; aki kétségbeesetten igyekszik biztonságba helyezni magát egy nőnél; aki állandóan a kapcsolat elvesztésétől retteg; aki belefárad az állandó küzdelembe; aki ugyan áldozata az életnek, mégis – más lehetőséget nem látva – abbahagyja a menekülést, megáll, szembe fordul, és büszkén néz szembe a valójában saját maga által választott végzetével. Sebzett belső világa újra és újra arra kényszeríti, hogy létünk legalapvetőbb kérdésével foglalkozzon: már egészen fiatal korától kezdve fél szemmel mindig a mögötte tornyosuló halált figyeli. Az elmúlás gondolatának állandó, közeli jelenléte végigkíséri a munkásságát, miközben a hozzá való viszonyulása az idő során változik. Sokáig az életbe menekül előle, hajtja a nőket, kapcsolódni próbál, rendszeresen fordul az alkoholhoz is. A menekülés ellenére kérlelhetetlenül utoléri az érzés, miszerint az útja hamarosan véget ér. Később megpróbálja magához ölelni a félelmet, és szinte már emelt fővel várja a halál – minduntalan elmara-dó – érkezését. Végül ő maga megy elébe. Sorsát már az első versei is előrevetítik, s életművét követve úgy bontakozik ki előttünk, mint egy antik görög dráma tragédiája.

Csikós számára a költészet csatornaként is funkcionált, mely által könnyíteni tudott érzelem- és gondolatvilágának nyomasztó súlyán; egy csatorna, ami segítette őt napról napra tovább létezni. Munkásságának erői pedig épp ebben állnak. Érzékeny volt, de a vele történetek nem megérintették, hanem elárasztották, és ezek az intenzív érzelmi felindulások voltak azok, melyek a műveit életre hívták. Emiatt az írásai technikai megformáltsága jellemzően nyersebb, viszont nem finomkodnak, naturalisak, őszinték, szenvedélyesek, zubognak, mélyről jönnek, mélyre céloznak. Eleven sebek. A versei ugyanígy gyakran nem megérintik, hanem megmarkolják az olvasót. Az elárasztottságon időnként sikerült

úrrá lennie: a legszebb költeményei azok közül kerülnek ki, amikben képessé vált közel engedni magához a nehéz érzéseit, mégsem váltak kezelhetetlenné. Habár a költészet egy megküzdési eszköz volt számára, ez az eszköz alkalmassá vált másra is: néha üzent vele szeretteinek, nosztalgiazott régi emlékek között, és olykor még történetmesélésre is vállalkozott – nem beszélve a színpadra írt műveiről. Művészetének gerincét azonban a fentebb részletezett érzelmi atmoszféra hatja át. Nem csak az beszédes, amiről írt, hanem az is, amiről hallgatott. A fiáról alig tesz említést: a család gondolata nem foglalkoztatta, a jövőre nem tudott gondolni, hiszen állandó menekülésben volt.

Küzdelmek mögött felsejlik egy másik nagy erénye: a szó szoros értelmébe vett átlagember szempontjából láthatjuk a történelemet. Benne látjuk – a maga őszinte valójában – a harcárokból fagyoskodó katonát, a heves szerelemben égő fiatal felnőttet, a gyárban robotoló munkást vagy az elmúló életében értéket kereső idős embert – különböző szerepekben látjuk őt, amint épp próbál eligazodni az életben. Emiatt a szubjektív, kendőzetlen írásmód miatt Csikóst talán nem túlzás naiv költőként emlegetni.

Csikós a verseit eleinte füzetekbe írta kézzel, később A/5-ös papírokra gépelte, így alakult, hogy a legtöbb költeménye épp olyan hosszú, ami egy kisalakú füzet oldalát kiteszi. Meglévő írásait 1954-ben három nagy kötetbe rendezte: *Álmok Asszonya*, *Pokoli tömjén* és *Porszemektől a csillagokig*. Négy másik kötet csatlakozott hozzájuk: 1955-ben az eposzi *Ember a Földön*, 1956-ban a verses meséit gyűjtő *A Tókirály palotája*, 1957-ben a színműveket tartalmazó *Főpróba* és a megzenésített verseit gyűjtő *Dalok szárnyán*. Ezekből valamilyen okból kimaradtak a korai versei, a novellái és számos más írása mellett – értelemszerűen – a később született versei is. A három nagy verseskötet több alkotást foglalt magába, amik szétbontásával, valamint a kimaradt munkák beemelése-

vel kialakult a most látható tizenkét kötetes felosztás. A kritikai kiadás igényével szemben egy olyan népszerűsítő összeállítás létrehozása volt a cél, amely segíti az olvasót közel kerülni az életműhöz. Ennek érdekében az alapszöveg részesült a helyesírás korszerűsítésében, igyekezve minél többet megtartani a versíró stílusából. Ez már tartalmazza azokat a változtatásokat is, melyeket Csikós maga jelzett, de életében már nem végzett el. (Mivel a versíróval már nem lehet egyeztetni a változtatásokat, csak remélni lehet, hogy mindezt az öröksége gondozásának tekintené, s nem megrongálásának.) Mivel több kötet párhuzamosan íródott, ezért a sorrend az életrajzi kapcsolódásokra támaszkodik. A tizenkét kötet végleges sorrendje és tartalma a következőképp alakult:

I. *Tövises utakon* – a kötet első fele fogja össze Csikós legkorábbi írásait. A *Tövises utakon*t eredetileg külön füzetként kapta ajándékba a későbbi, első felesége 1931-ben. Magába foglalja a *Magyar Cserkész* folyóiratban megjelent verseit is. A másik fele a *De megfakultak a virágok*. A két kis kötet bejárja a házasságuk teljes ívét a szerelemtől kezdve a gyerekek születésén át az 1952-ben bekövetkező válásukig, de mellettük tartalmaz más, változatosabb témákból merítő költeményeket is.

II. *A vén Kaszás majálisán* – a fronton és a hadifogságban írt verseit gyűjtötte ide. Egészen megindítóak ezek az írások: telve vannak félelemmel, hazaszeretettel, honvágygal, az életről való tűnődéssel. A hazai költészet számára is különleges értéket képviselhetnek azok, amikben a második világháború lövészárkaiban megbúvó katonák lelkivilágába nyújt betekintést. Keletkezése a *Tövises utakon* és a *De megfakultak a virágok* közé datálható.

III. *Csak holnap lesz* – ez a kötet foglalkozik legkifejezettebben a társadalmi kérdésekkel. Megjelenik benne a nélkülözés világa; a vágy és a remény a társadalom nyomorgó részének felemelkedésére; várja, hogy a nincstelenek kiálljanak magukért; a szegénységért

nem az osztályharcot teszi felelőssé (verseiben igen ritkán politizál), hanem az Isten felé fogalmaz meg kritikát, amiért hagyja nyomorogni az embert.

IV. *Pokoli tömjén* – a korábbi, nyomorral szembeni lázadás, a harcos hangvétel itt már csalódásba, beletörődésbe csap át. Már nem reméli, hogy a helyzete jobbra fordul, egészen elfogadóvá válik a sorsával szemben.

V. *Porszemektől a csillagokig* – életképeket, hangulatokat tartalmaz a szegénység köréből; gondolkodik az életen, annak sivárságán, az értelmén és a halálon; valamint megjelenik az Istentől való kiábrándulás is. Ezek mellett akad pár rövid ballada és néhány nosztalgikus emlékezés, de a harmadik fejezetben találunk olyan költeményeket is, amiket a családjának, szeretteinek írt.

VI. *Álmok Asszonya* – a legnagyobb terjedelmű kötet. A versíró bevallása szerint második feleségének, Annának írta a verseket, akivel 1949-ben kezdődött a kapcsolata, noha akkor még házas volt. Verseiből süt a ragaszkodás, a testi vágy, az elhagyatottságtól való rettegés, a találkozás várása. A nő, a szerelem egyfajta megmentőként lép elő, akihez a világ elől menekül, akitől a feloldozást várja a lelki fájdalmai alól. Csikós érzelmileg nem felnőttként van jelen a kapcsolatban, hanem kiszolgáltatottként, mint egy gyermek. Nem jellemzőek az igazán könnyed, önfeledt szerelmes versek, a legtöbbet átítatja a költő szorongása, emiatt a nő alakja nem is jelenik meg a szemünk előtt, legfeljebb csak részletekben, elmosódva. A nő iránt érzett szerelme mintha egy enzim lett volna, ami katalizálta őt: a nőre gondolt, de a fájdalom került a felszínre. Későbbi munkáiban az elmúlástól való félelem egyre nagyobb erővel szűrődik át a szerelem falán. Csikós a verseivel örök emléket kívánt állítani szeretett nőjének, s műveinek kiadásával ez az emlékmű remélhetőleg teljessé is válik.

VII. *Gazdátlan paripák* – ebben a kötetben sokat gondol a kihűlő szerelemre; fájjalja, hogy szegény maradt; valamint – már 40

éves korában is – siratja az ifjúkorát és azt, hogy megöregedett. Az életben való megcsalatkozás hangulata hatja át a könyvet.

VIII. *Szálljatok, emlékek* – ezt eredetileg összefűzte az *Álmok Asszonya* kötettel. Itt már az elmúlás az úr: találgatja, melyikük megy el előbb; a saját életét elpazaroltnak tartja; érzi a végzetét, de már nem lázad és nem fél – itt már várja, készül a halálra.

IX. *Visszhang* – a nagy kötetekből kimaradt írásai és az azok után keletkezett két füzet (Visszhang és *Halottan üzenek*) alkotják, valamint azok a munkái, melyek máshova nem illettek be – legyen az vers, paródia, novella vagy dal. Ezekben már sokkal könnyedebben beszél az elmúlásról, habár néhány dolgot még mindig fájlal.

X. *A Tókirály palotája* – ez az 1956-ban befejezett kötet Csikós verses meséit tartalmazza. A könnyed, játékos versek között akadnak keményebb, inkább az idősebb korosztálynak való darabok is.

XI. *Emberek a Földön* – ez a versíró legterjedelmesebb önálló írása, az ősemberekről írt elbeszélő költeménye. Cselekményében mintha a világháborús élményei tükröződnének.

XII. *Főpróba* – a XI. kötetrel együtt indokolja, hogy miért nem „Csikós I. Attila költeményei” címet kapta a sorozat. A versíró elszakadt a lírától, és drámában is kipróbálta magát. A *Főpróbában* található öt színdarab terjedelmében és stílusában egyaránt széles palettát képvisel: akad tragédia, vígjáték és zenés mű is.

A Dalok szárnyán c. versszövegeket és (valószínűleg) kottákat tartalmazó kötet időközben sajnos elveszett, ezért ezt már nem áll módunkban megismerni. Annyi tudható a kézzel írt megjegyzésekből, hogy egy bizonyos Aradi D., egy Kiss Antal nevű fogorvos és egy Morvay vezetéknévű személy lehettek azok, akik Csikós verseihez zenét komponáltak.

A szerkesztő egyben a költő egyik dédunokája is. Nyolc év telt el kettejük halála és születése között, de ha lehetőségük is lett volna személyesen beszélni, Csikós jó eséllyel akkor sem mondta volna el neki azokat, amiket a füzeteinek bevallott. Az életmű ezért páratlan lehetőséget kínál arra, hogy az érdeklődők bensőséges betekintést nyerjenek a versíró érzelmi életének legmélyére, és meglássák, hogy a benne forrongó konfliktusokra milyen konstruktív vagy épp önsorsrontó válaszokat adott.

A sorozat elkészítésében nagy segítséget nyújtott Csikós Attila Ferenc, a költő idősebbik fia, aki a költő hagyatékát és emlékét őrizte, valamint Varga Kálmánné Csikós Csilla Katalin, a költő unokája, akinek az Attilával közösen, a szűk család számára készített magánkiadása inspirálta ezt a kiadást.

Csikós a költészetével egy írásos önarcképet alkotott, amiben azt énekelte meg, hogy milyen szenvedéssel jár a saját árnyainak szorításában élni. Az emberi létezés egy kétségkívül ritka, meggyötört, de létező változatát mutatja meg. Ha hazánk legnagyobb költőinek galériájába nem is fér be, de adni akarása, témaválasztása, őszintesége és a költészet iránti elkötelezettsége okán mégis érdemes rá, hogy neve és művészete fennmaradjon az utókor számára. Jelen könyvsorozat az ő munkássága előtt tiszteleg.

A szerkesztő

1.

Indulj, lel kem

Indulj, lelkem

Indulj! Nagy utat kell megjárnod.
Indulj, nagyra hívatott lélek,
De vigyázz, hogy le ne húzzanak
Kis gyalogúti semmiségek.

Ne riasszon mélység, magasság,
Míg izmaid frissen feszülnek;
Nem leszel társtalanul ott sem,
Hiszen más lelkek is repülnek.

S ha majd a kétség, céltalanság
Elfáradt szárnyaid lehúzzák:
Ne félj, hiszen más nagy lelkek is
Szárnyaikat véresre zúzzák!

Mégiscsak az a cél

Mégiscsak az a cél, a minden,
Amit szerelemnek neveznek,
Mikor az emberek vágyódva
Valakit várnak és keresnek.

Dalokat zengenek a vágyak
Akkor is, ha az ember hallgat.
(A szív mélyén halk melódiák
Követelik a csók-jutalmat.)

A szív az ember árulója.
Ha kedvesünk szemébe nézünk:
A szív kergeti tűzfolyamként
– Az arcunkba – pirosuló vérünk.

Hiába akarjuk tagadni,
Mégiscsak az a cél, a minden:
Hogy az élet szépségét, báját
Megtalálhassuk kedvesünkben.

Úgy szép

Úgy szép az ősz,
Ha sárgulnak a levelek;
Úgy szép a tél,
Ha minden ember didereg;
Úgy szép a nyár,
Ha fullaszt, kábít a meleg;
És a tavasz,
Ha Kedvesemmel lehetek.

Nem akarom
A kedvesem megbántani.
Az igazság
Fátyolát le kell rántani:
Ősz, tél, tavasz
S a nyár is csak úgy valami,
Ha Kedvesem
Csókot tud velem váltani.

Dohányom

Dohányom, szőke kis dohányom,
Ha fűrtjeid meg is cibálom:
Mégis te vagy leghűbb barátom.

Sodorlak, pipámba tömködle,
Elégetlek és összetörlek,
Mégis hűségesen szeretlek.

Lelked úszik, mint kéklő pára,
Gomolyog körbe, karikára,
És rászálsz Kedvesem hajára.

Dohányom, én kedves dohányom,
Te ismered az ideálom:
Van-e szebb asszony a világon?

A tegnapot nem bánom

A tegnapot nem bánom,
A holnaptól nem félek,
De féltem a perceket
S a mát, amelyben élek.

Ma enyém még egy asszony,
És én vagyok az álma;
Egy csókos kicsi zugnak
Én vagyok a királya.

Egy csókos kicsi zugnak,
Ahol csodák születnek,
És lábujjhegyen járnak
Az elvarázsolt percek.

A pamlag álmot ringat,
És lágymillatok szállnak.
A meglibbenő selymek
Ma nekem muzsikálnak.

A tegnapot nem bánom,
A holnaptól nem félek,
De féltem a perceket
S a mát, amelyben élek.

Nektek mesélek

Nektek mesélek most megint és újra:
Neked, Kedvesem és neked, anyám.
Itt, ahol el lett züllesztve az élet,
És elsüllyedt a magyar Kánaán.

Hallgassátok csak a rigók danáját,
Azt az éneket, amely büszke, szép,
És ne lássátok, ha az út porában
Morzsát keres egy éhező veréb.

Nézzétek csak a büszke lombú fákat
Mint emelik az égre fejüket,
De ne vegyétek soha, soha észre
Az eltaposott, megsárgult füvet.

Bíbor palástok lebbennek az égen;
Aranyhímzéssel szőtte át a nap.
Csak föl, csak föl a magasságba nézni,
S ne lássátok a koldusrongyokat.

Nektek mesélek, tihozzátok szólok:
Neked, Kedvesem és neked, anyám.
Ne lássátok, hogy szennyben, könnyben fürdik
A meghazudtolt magyar Kánaán!

(1939)

Látomás

Egy tündérlénynek őrzöm még a képét.
A sok szépségből már csak ez maradt.
Ha könnyet ejtek sötétlő szobámban:
Fölém hajol egy légies alak.

Arcomra lebben simogató fátyla:
Angyalok által szőtt drága selyem.
Utánanyúlok, de minden hiába,
Mert csak levegőt markol a kezem.

És minden este előlről kezdődik
Ez a játék. S a szívem őrlődik,
Míg a sötétség gúnyosan nevet.

Egy látomás csak az, akiért égek.
Ó, balgaság! Hisz nincsenek tündérek,
S a látomás is megcsal engemet.

Ne tartóztass

Ne tartóztass, ha menni akarok.
Ne gyűjts magadnak még több bánatot.
Színes álmokat hordoztam eléd,
S ezért jobb, ha kínom nem láthatod.

Könnyben fuldoklik minden víg mesém,
És könny borítja nevető szemem;
Könnyes az álmom, könnyes a szívem,
És könnyben ázik egész életem.

Gazdag lélekkel érkeztem eléd,
De most csak egy szegény árnyék vagyok.
Ha nem akarsz magadnak bánatot:
Ne tartóztass, ha menni akarok!

Ez lett a vége

Egyre kevesebb szavunk van egymáshoz:
Elrongyolódott szép színes mezünk.
Valami kihullt, elveszett belőlünk,
S álmvárakat már nem építünk.

Ez lett a vége két hatalmas sorsnak.
Hiába küzdünk, hiába merünk.
Fáradt lábaink visszafelé lépnek,
S mi azt hisszük, hogy előre megyünk.

Az ember néha

Az ember néha nekibúsul,
Ha bánat ül a szíve mélyén;
Felejtí a mosolyt, a nótát,
És köd borong a szemefényén.

De néha fölvidul a lelke,
És jókedvét nótába önti;
Ha bánatát és szenvedését
Egy pillanatra elfelejti.

Hűtlen város

Kis falvakon keresztül jöttem
Hozzád, mint vándor – örömet.
És te harminc évig megcsaltál;
Te hűtlen város: Budapest.

Miskolc dajkált, de többet vártam
Tőle, mint amennyit adott.
Hej, azóta de sok esztendő
S az ifjúság is elfutott.

Nem kérem számon ifjúságom
S az elkallódott éveket.
Hűtlen voltál hozzám, s én mégis
Hűségesen szerettelek.

Én megcsodáltam szépségedet
Az aszfalton s a házakon,
S te süket fülekkel hallgattad
Minden hozzád szálló dalom.

Nem kívánok már semmit tőled.
Azt sem, hogy dalaim szeresd,
De én mindig foglak szeretni,
Te hűtlen város: Budapest!

Egy kis veréb

Az ablakomon bekukucsált
Egy árva, szürke kisveréb,
És kíváncsian szegezte rám
Apró, fényes madárszemét.

Elgondolkoztam: talán éhes?
Hó van és nem talál szemet?
Vagy talán fázik, és tőlem vár
Irgalmasságot, meleget?

Morzsát kerestem, s kinyitottam
Vendégemnek az ablakot,
S a kisveréb víg csipogással,
Örvendezve lakmározott.

Azután, mint hálátlan ember,
Akinék tán nincs is szíve:
A kisveréb egyedül hagyott,
És elszállott – a semmibe!

Művészek

Minden ember költő és művész,
Ha nem is ír, alkot a kéz.
Művész az, aki a szépségre
Vidáman, mosolyogva néz.

Az agy sok mindent rejtve őriz,
És nem dobja ki azokat,
De megérti az alkotókat,
A szépségeszme-társakat.

Minden élő egy zárt világot,
Egy mesekertet rejteget,
És ebben a külön világban
Küzdi végig az életet.

Külön regénye, irodalma,
Szobra, festménye van neki,
És boldog, ha a valóságban
E műveket meglelheti.

Mert minden ember művészlélek,
Akit a szépségláz gyötör,
S egy-egy szép alkotás láttára
Az arca fényben tündököl.

Én is másképp éltem

Aki életet, csókot másolt:
Annak születni, élni kár volt.

Mit ér a csókok majmolása,
Sablonos sorsok indulása?

Élni, de nem úgy, mint más ember,
A boldogsággal, gyötrelemmel;

Fájást fájlalni sokkal jobban,
S boldognak lenni boldogabban;

Simogatni a lélek ráncát,
S nem az arcot, e gyarló lárvát;

A kenyeret kalácsként enni,
S szeretetlenül is szeretni;

Akik szívünkbe döfnek gyilkot:
Arcukra szórni rózsaszirmot;

Az álmodóknak álmot adni,
S a rosszakat keblünkre vonni.

Így kellett volna. És nem értem,
Hogy én is, én is másképp éltem...

Nem lesz másabb az élet

Azért sem lesz másabb az élet,
Mint amilyent választ az ember.
Mert lehet élni könnyű szívvel,
Súlyos gonddal és léha kedvvel.

Minden ember másféle módon
Tud gyűlölködni és szeretni,
De sorsukat kevesen tudják
Meleg színekkel kihímezni.

Él mindenki a maga módján:
Pazarul, vagy állati módra,
S a korlátokon túl vagy innen:
Mindenki a dalát dalolja.

Azért sem lesz másabb az élet,
Mint ami juthat osztályrészül,
De ami jut, azt viselni kell,
S végig kell küzdeni vitézül.

Vád

Vádol az élet és a halál,
Vádol a tinta és a toll.
Nem tudok mégsem szabadulni
A mesék varázsa alól.

Férc-gondolatok vernek fejbe
Az értelem bunkóival,
S a rímek, ritmusok bakója
Titáni hangon rám rivall.

Nincs mentségem a váddal szemben,
De nem félek, nem lapulok.
Én úgy írok, és úgy verselek,
Ahogy jól esik – és tudok.

Jó reggelt

Pitymallik az égbolt,
Véget ért az éjjel;
Halvány világosság
Ömlik szerteszéjjel.

Ébredez a világ,
A rigó is fölkel,
S vidáman füttyöli:
„Jó reggelt, jó reggelt!”

Elsikkadt mű

Tele voltam tetterővel,
Akarattal, harcoss vágygal.
Szembe szállni és harcolni
Kíváncsoztam a világgal.

Emberfölkötti dologra,
Alkotásra készülödtöm,
S mielőtt a „Mű” elkészült:
Szívem-lelkem összetörtem.

A „Nagy Mű”-ből nem maradt más,
Csak néhány szomorú dallam,
És most már azt sem tudom, hogy
Valamikor mit akartam.

Szomorú a költő sorsa,
Nem valósul meg a vágya:
Csengő-bongó rigmusokban
Sikkad el az alkotása.

Azután meg ő sikkad el.
A rímek hiába szállnak:
Nem kell a vers, nem kell a dal
Ennek a bolond világnak.

Pernyeszívű nyár

Nyár vége van, s az ablakom kitárom,
Hogy besüssön a fáradtfényű nap,
S hogy szívemen – ezen a rossz gitáron –
Eljátssza a búcsúakkordokat.

Fáradt emberként lépdél a vén vándor,
Ez a kiégett, pernyeszívű nyár,
S az én szívemben is pernyét kavargat,
Míg muzsikál – csendesen muzsikál.

Aztán tovább lép. Dér hull lábnyomára,
S feledve lesz, míg másfelé időz,
S a szívembe és fénytelen szobámba
Hideg sóhajjal beköszönt az ősz.

Néha vissza is nézzetek

Egy „szittya magyar”
Vagy zshivány
Volt egykor az én
Ősapám.
Vagy akármi is
Lehetett,
De élt, harcolt és
Szeretett.

A vére bennem
Zúg tovább,
És én dalolom
Tűz-dalát,
Mert nem hagyott rám
Egyebet;
Csak a harcot és
Éneket.

Ha felidézem
Néha én,
A porból is ő
Néz felém,
S a felhők közt is
Láthatom
Egy mesebeli
Táltoson.

Ó, figyeljétek,
Emberek,
A felhőket s a
Porszemet,
Mert a felhőn és
Porszemen:
Felétek is a
Múlt üzen!

Egy kis poétáról

Élt egyszer egy kis, bús poéta,
Aki harcolni nem tudott,
De oda tartotta az arcát,
Ahol ütöttek – s elbukott.

Úgy nézett föl az asszonyokra,
Mint egy csodát bámuló szent.
Szegény, honnan is tudta volna,
Hogy a hazug csók mit jelent?

Tündérek után nyargalászott,
És szerelmes nótákat írt
Összefirkálva néhány mázsa
Türelmes, hófehér papírt.

Dehát a sors, az: sors! És őt is
Úgy vezette a sors keze,
Hogy álmai tündérvilága
Boszorkányokkal lett tele.

Azóta nem tud énekelni,
Csak kínlódik, sír és hörög,
Míg meg nem könyörülnek rajta,
S el nem viszik az ördögök.

Élt egyszer egy kis bús poéta,
S azóta így szól a mese:
Minden asszonyban csodát látott,
És egy csók lett a végzete.

Pokolgépek

Rejtett, kicsike pokolgépek
Ketyegnek össze-vissza bennem.
Egyik-másik néha fölrobban,
S ilyenkor harapós a kedvem.

Kevesen ismernek, de akik
Ismernek, azok tudják rólam:
Hogy ezeken a kis gépeken
Kívül bennem egy nagy pokol van.

Gyorsan gerjesztenek haragra
Jelentéktelen semmiségek,
S ilyenkor robbannak föl bennem
Az elrejtett kis pokolgépek.

Van-e olyan csók?

Ezernyi kétség reng a szívben,
S ezernyi vágy zúg riadót,
S a szívünk nem képes leróni
A szomjúság- és csók-adót.

Miért kell lesni, kérni, várni
Egyetlen csókra – szüntelen?
Arra a csókra, amit ember
Nem kaphatott meg sohasem?

Őriz-e olyan bűvös csókot
Ez a félig kihalt világ,
Amitől elmúlik a vágyunk,
S elmúlik minden szomjúság?

Anyánk csókja sem oltja szomjunk,
És nem olthatja kedvesünk,
Mert máglyákat gyújtanak bennünk
Azok, akiket szeretünk.

Ha borom lenne

Ha egy hordó borom lenne nekem:
Belemártanám szédülő fejem,
Azt' mikor mély álomban hortyogok,
Azt álmodnám, hogy színjózan vagyok.

S amint aludnék mélyen, részegen,
Végig álmodnám elmúlt életem,
És elcsodálkoznék nagyon azon,
Hogy miért éltem mindig józanon.
S ha befejezném szédült álmomat,
Mert az élet cibál és rázogat:
Meginnám, hogyha lenne még borom,
És azt hinném, hogy azt is álmodom.

Néma szobor

Áll – talán évezredek óta.
Ajkán igézetes mosoly.
Asszonynak, nősténynek a mása
Az a bolondító szobor.

Várt már reám, mikor születtem,
Ott állt kis életem felett,
S az első csókos eszmélésnél
Ő bűvölte el lelkemet.

Elöttem állt, bármerre mentem,
S énátkoztam ezt a mosolyt,
Amellyel lelkem gyújtogatva
Meggérgezte a férfikort.

Mint egy pogány bálványt, szeretném
Összetörni, ledönteni,
S az életben ért minden kínért
Bosszúm rajta kitölteni.

Mert kegyetlen. Hiába kérdem,
Hogy miért üldöz. Nem felel.
Csak mosolyog, és mosolyától
Még többet szenved e kebel.

Behunyt szemekkel is őt látom;
Éjjel-nappal előttem áll,
S ha felé ütök, fáradt kezem
Csak üres levegőt kaszál.

Ő fog engem a sírba vinni,
És amikor majd meghalok:
Ott fog állni a sírom előtt
És ott is, ott is mosolyog.

Menjünk

Biztatom magam, ám hiába:
Mert életem, e rozszant bárka
Kegyetlenül visz, mint egy zsarnok,
És nem érhetek soha partot.

Ha van révem: hol van a révem?
Nyugtalanságom és szeszélyem
Nem enged sehol sem pihenni,
Csak menni, menni, menni, menni!

Kék magasság és sötét mélység
És ezer láthatatlan rémség
Bíztatva int: itt nincs mit tenni,
Csak kínlódni – és menni, menni!

Bolond futás

Hol magam előtt szaladok,
Hol magam után rohanok,
S nem tudom, hogy mit keresek,
S nem tudom, hogy mit akarok.

Már integetnek az esték.
Egy kis pihenést szeretnék!
A könnyeimet utálom;
Egy kis mosolygást keresnék.

Az életem tovább futom
Egy végtelen, bolond úton,
Elszórva minden kincsemet.
S hogy meddig bírom? Nem tudom!

Add vissza, Élet

Első gügyögésem,
Első tipegésem,
Ó, add vissza, Élet
Első nevetésem...
Azt, amikor anyám
Boldogan rám nézett:
Azt a pillanatot,
Ó, add vissza, Élet!

Az első álmokat,
Az első bókokat,
Ó, add vissza, Élet
Az első csókokat...
Azt, amikor hittem,
Hogy a csók is éget:
Azt a pillanatot,
Ó, add vissza, Élet!

Az első csalódást,
Az első lemondást,
Ó, add vissza Élet
Az első könnyhullást...
Azt, amikor féltem,
Hogy a könny is végzet:
Azt a pillanatot,
Ó, add vissza, Élet!

Az első nyugalmat,
Ha a szív elhallgat,
Ó, add vissza Élet
Az első irgalmat...
Azt, amikor szívem
Senkiért sem vérzett:
Azt a pillanatot,
Ó, add vissza, Élet!

Levél nővéremhez

Csodálatos, hogy annyi verset írtam
Eddig. És hozzád egy versem se szól.
Most gondolok rád, amikor már vénen
Hunyorgok sorsom eresze alól.

De lásd: öcséd titánokkal csatázott,
Szerezvén ezer égető sebet,
S a tébolyodott életküzdelemben
Csak most tud írni egy verset neked.

Emlékszem rád. Sudár növésű voltál.
Lelked: hittel s álmokkal volt tele.
S az ábrándjaid – úgy, ahogyan nekem –
A jövőt színesen festette le.

Csupa ígéret, csupa ragyogás volt
Az, amit lelked oly epedve várt,
De a szépségek országát elérve
A valóság minden ajtót bezárt.

Lányságod elmúlt. Régen asszony lettél.
Férjhez mentél, és háztartást vezetsz.
Túl az álmokon: takarítasz, főzöl,
Mosol, vasalsz és gyermeket nevelsz.

Hidd el nekem, hogy így is szép az élet,
És én is így élem az életet,
De a prózai hétköznapiak mellett
Ünnepi szívvel énekelgetek.

Így került rád a sor. Most rímbe szedve
Beszél hozzád e testvéri levél.
Forrón csókollak, minden jót kívánva...
Ui.:
És boldog lennék, ha megértenél!

Vágyak éjjelén

Minél hidegebb lesz az ajkam,
Annál forróbb csókokra vágyom,
De nincsen lány és nincsen asszony,
Sem szerelmem, sem ideálom.

Ifjúságom dús tavaszában
Mosollyal vártak a szívemre,
De nem akartam észrevenni.
Tovább sétáltam – énekelve.

Most vágyakozva elmerengek
Egy-egy szoknyácska libbenésén,
És vén fejemmel csodálkozom
A szívem lázas lüktetésén.

Mindig más kéne, másra vágyom,
De nem hoz álmokat az álmom,
Csak sóhaj száll felém.

Rózsailatú selyemágyon
Tűnő álmok haját cibálom
A vágyak éjjelén.

Csók-végzet

Én nem hiszem, hogy szép az élet,
S hogy élet fakad minden csókban.
A csókok elől el kell futni!
De én elfutni sosem tudtam.

Megölt a csók – ezerszer ölt meg,
És föltámasztott ezeregyszer.
Azóta űzöm a szerelmet
Csókra éhes, vad szerelemmel.

Csókkal csókoltak a világra,
S az a csók örökké él bennem.
Csók a végzetem, csók az álmom,
Csók a szívem és csók a lelkem.

Hogy élet fakad minden csókban:
Nem hiszem! Mégis űzöm, várom...
Csókkal csókoltak a világra,
És forró csók lesz a halálom!

Ma és holnap

Ma vágyunk még az ölelésre,
És hívunk, várunk valakit.
Ma még virágot tépő kezünk
Rózsákat és tövist szakít.
A csókra éhezők szívének
Minden nap új csodát ígér,
S ha ránk köszönt a legszebb óra:
Mámoros tűzben ég a vér.

Holnapra mindent elfelejtünk:
Nem kell a vágy, nem kell a csók.
A lángoló tüzek kihunynak,
S elalszanak az álmodók.
Holnap már nem várunk csodákat,
És virágokat sem szedünk,
Csak sápadtan egymásra nézünk,
És félve, fázza reszketünk.

Csókoljatok

Hogy örökké legyen boldogság,
És kín is örökké legyen;
Azért vannak csók-szomjúságok,
S azért van könnyes szerelem.

De jól vigyázzatok a csókra,
Csókos férfiak, asszonyok,
Mert a világon – már régóta –
Minden a csók körül forog.

Csókoljatok, amíg csak tudtok!
Égjen a szívek mámora,
Hogy örökös legyen a földön
A szerelmesek tábora.

A vérem nyugalomra int

...Akkor én búsulni fogok megint,
Ha új hitemet új csalódás éri.
Bár a vérem már nyugalomra int,
De akkor is, még akkor is megéri,
Ha egy napon sírni fogok megint...

S ha vak remény után űzöm magam,
Szebb csalódásom akkor sem lehet,
Mikor a szívem vesztébe rohan,
Mert aki szeret, hamisan szeret,
Ha vak remény után űzöm magam...

Áldom mégis az áldott álmokat,
Hiszen az álom szépen hazudik
Tündért, asszonyt és tücsköt-bogarat,
Míg a hívő végkép el nem bukik...

Áldom mégis az áldott álmokat,
Bár a vérem már nyugalomra int:
De akkor is, még akkor is megéri,
Ha egy napon sírni fogok megint...

Boldog, aki dalol

Eldaloltam az ifjúságom,
Az életemet versbe szedtem,
Mert szép volt ez a csúnya élet,
Ha verseltem, ha énekeltem.

Még most is úgy zengem a nótát,
Mint ifjúságom idejében,
Hogy valamiképen kifogjak
A vénségen, az öregségen.

És továbbra is énekelek:
Új dalokat zengve vitézül,
Mert aki dalolva tud élni,
Az soha, soha meg nem vénül!

Gyalogosan

A lovamon régen nincs nyereg.
Sőt: már lovam sincsen, és gyalog megyek.
Nem kell félnem, hogy levet a lovam,
Ha mellettem egy autó elsuhan.

A szegénységem arcomba röhög,
Mikor a sár a ruhámra fröcsög.
A sok gazember autókön gurul,
De – úgy, miként én – gyalog jár az Úr.

Elfújt korom

Most, hogy fogytán van asztalomon
Az étellem és a borom,
Most látom, hogy az élet nem más,
Mint elszálló, piszkos korom.

S ha e korom aranyból volna,
Mert volt az embernek hite:
A hitetlenek szája azt is
Belefújná a semmibe!

Kosztolányi

Hol bolyongasz, beteg, merengő,
Komor kedélyű magyar költő?
A sápadt Alt-Wien porcelán
Arannyal bevont angyalokái
Nem is léteznek már talán?!
A régi óra csengve-bongva
Nem üt többé éjfélnek neked,
S a New York márványasztalánál
Mások foglalják el helyed.
De rímeidben itt élsz köztünk,
Mert a lelked velünk maradt,
Mint kávéházak fogasán
Felejtett kabát vagy kalap.
Vannak, akik közönnel nézik,
És vannak, akik megcsodálják,
És vannak, akik elrabolják
A feledékenyek kabátját.
Én csodálom nyugtalan lelked,
Mert kísért neuraszténiád,
És ezért írom most tehozzád
E rövidke rapszódíát.
Komorló
Óhajom
Sikongó
Zokszava,
Tehozzád
Oson el
Lázasan
Álmodva.

Nyugtalan
Időknek
Dallamos
Echoja
Zokogva
Sikoltja:
Ő a dal:
...Ilona...
Ha találkozom egyszer veled:
Nyújtsad felém úri kezéd,
Mert ma még hozzád dalolok,
De nemsokára meghalok.
Közeleg felém a november:
„Ez utcaseprő, szegény, beteg ember”¹,
És megáll majd ablakom alatt.
– Mint egy vonat, mint egy halálvonat.

¹ Az idézet forrása: Kosztolányi Dezső: *Akarsz-e játszani?* – a szerk.

Egy késett dal

Ajkamról még fölszáll az ének,
De egyre fáradtabban lépek.

Amit megtettem: hosszú út volt,
S a bánat sokszor ledorongolt.

Virág is volt az úton bőven,
De elmaradtak az időben.

Hallottam madárdalt is néha,
Most körülöttem minden néma.

Alig neszez léptem a porban,
Még a szívem is halkan dobban.

Hű barátom a messzeség volt,
S most fakultan néz rám az égbolt.

Ajkamon még egy késett dal ég,
De mintha nem is én dalolnék.

Újabb füzetem végére

Alig kezdted meg életedet,
Hűséges versesfüzetem,
Máris véged van. Lapjaidat
Nyugodtan félretehetem.

De nem haltál meg. Igazán csak
Most kezdődik az életed.
Kívánom, hogy sokáig éljél,
S örök legyen a sikered!

2.

Gazdátlan paripák

Hinni kell

Gyárakban és az eke mellett
Új életet ringat a nyár;
Érik már a magyar jövődő,
S boldog lesz minden proletár!

Himnusz dalol a gyári lárma,
S egy boldog életről mesél.
Százszor áldott a munka láza,
S százszor áldott, aki remél.

Elárulom a csüggedőknek,
Hogy csodát tesz az akarat;
Ki hitet vet a jövődőbe,
Az beteljesülést arat.

Gyárakban és az eke mellett
Születik már az új csoda,
És megleli a boldogságot
A proletárok tábora!

(1948.08.01.)

Menni, menni

Jó lenne félrerúgni mindent:
Hitet, munkát, filléres gondot,
S az országútnak nekivágni,
Mint a csavargók – vagy bolondok.

A levegőbe suhintani
Egy vándorbottal, letört ággal,
És füttyörészve, bandukolva
Mit sem törődni a világgal.

Jó lenne menni, menni, menni,
Célt, okot, szabályt nem keresve,
És észrevétlenül hullani
A semmibe – a végtelenbe.

Gazdátlan paripák

Vágtassatok, csattogó rímek:
Én megálltam, már nem megyek.
Nektek kell most már megmutatni,
Mit ér egy gazdátlan nyereg!

Menjetez szerte a világban,
Szívemből sarjadt rígmusok.
Száguldjátok végig a földön,
Mint mesebeli táltosok.

Hirdessétek, hogy volt egy ember,
S annak egy Álom-Asszonya,
S hogy azért ömlött ki szívéből
Ennyi kedves melódia.

Király voltam

Király voltam, de trónom elveszett,
S most sajnálom az én rossz népemet.

Megtagadtak a szegény jámborok,
De a szívem ezért nem háborog.

Most vagyok én csak igazán szabad,
És csak most érzem át hatalmammat.

Eddig álmokat kormányoztam én,
És most az egész világ az enyém.

Jogarként hordom a koldusbotot,
És emelt fővel, büszkén ballagok.

Lehet-e annál nagyobb kényelemem,
Mint amikor nem törődnek velem?

Király az, aki ébren álmodik,
Mert egy világ fölött uralkodik.

Az én koncom nem oszthatatlan

Csalt életek, életcsalások,
Álbölcsességek, korcs tanok:
Hitessétek el – amíg élek –,
Hogy őszinte és jó vagyok.

A vér is elfajult már bennem.
Ami még fűt, az csak savó!
A lelkem ronggyá rongyolódva,
És ez a szív, már ez se jó.

Még őrzök néhány koldusálmot,
És néhány könnyes dallamot,
De ezekkel a szent terhekkal,
Mint hazátlan eb, ballagok.

Az én koncom nem oszthatatlan.
Jöhetnek erősebb ebek;
Elvihetik a koldusálmot
És minden könnyes éneket.

Rabolhatnak az égi tűzből,
Mert égi tűz volt az enyém,
S abból a tűzből jött világra
E néhány beteg költemény.

Csalt életek, életcsalások,
Álbölcsességek, korcs tanok:
Hazudjatok, csak hazudjatok,
Hogy őszinte és jó vagyok.

A múltam sem hiszem

Volt húszesztendőös ifjúságom
És ezer, csábító utam.
Csak volt, de jaj, az ifjúságnak
És minden útnak vége van.

Az ifjúság nem gondol arra,
Hogy elfogy egyszer minden út,
S hogy aki szép életet képzel,
Az délibábok után fut.

Sok minden van egy ifjú szívben,
Mely reménykedve küzd, tanul,
De az élet göröngyös útján
A szívéből minden kihull.

Volt húszesztendőös ifjúságom
És reményekkel telt szívem,
S most ott tartok, hogy vénségemre
Már azt a múltat sem hiszem.

„Örökké” és „soha”

„Örökké”, „soha” és a többi
Értelmetlen, bolond szavak
Azért vannak, hogy az emberek
Néha valamit mondjanak.

„Örökké” – mondja a szerelmes –
„Miattad dobog a szívem,
És soha el nem hagylak téged,
Én szépséges szerelmesem...”

Súgnak, búgnak a vallomások;
Az „örökkék” és a „sohák”.
Csak ostobáknak szép az élet,
S a szerelmesek: ostobák.

De jaj, mikor bölcs lesz az ember,
Mert a szív józanul dobog:
Vége lesz minden csacsiságnak,
S többé nem leszünk boldogok!

Jó aludni

Minden este sóhajjal fekszünk,
És minden reggel kínnal ébredünk.
Barátok, csókok, hajsza, munka, gondok
Keserítik, kurtítják életünk.

Mégis hosszú e rövid élet.
Fölébredni én már nem akarok!
Csak addig jó, amíg ringat az álom,
S a földi dolgokról mit sem tudok.

Jó aludni, pihenni csendben
Annak, akinek a lelke beteg,
De nem lehet, mert durván fölcibálnak
A lelketlen, kegyetlen reggelek.

Minden este sóhajjal fekszünk,
Mert már este is a reggel riaszt.
Hiába jön ránk a jótékony álom,
Ha jó a reggel, és elűzi azt.

Keresek valamit

Keresek még egy furcsaságot;
Egy régen elveszett ígét,
Ami még tűzbe tudná hozni
Az emberek hideg szívét.

Néhány mondatot keresgélek,
Amiből békesség terem,
Hogy értelmetlen életünkben
Legyen valami értelem.

Eltévedtem, és meg kell állni
Az ismeretlen, rossz úton;
Félek, hogy az életnek célját
Megtalálni már nem tudom!

Utolsó vacsorán

„Bizony, bizony mondom nektek...”
Valaki elárul mindent.
Elátkozott júdáspénzen
Kiebrudalják az Istent.

Az utolsó vacsoránál
Szétzüllik a tisztos tábor,
S egy sem marad a teremben
A sok igaz tanítványból.

Elszélednek, eliszkolnak
Földre szegett, sunyi szemmel,
S kiderül, hogy nincs a földön
Egyetlenegy igaz ember.

Egyetlen szó

Ki hinné azt, hogy még a hegy is
Sokszor megindul és ledől?
Ki hinné azt, hogy még a szó is
Halálra sebez és megöl?

Egyetlen szóban annyi méreg
És annyi égő kín lehet,
Hogy egy csapásra porba sújthat
Egy szépen indult életet.

Egyetlen szóban mégis annyi
Szépség és boldogság lehet,
Hogy fel tud emelni az égig
Egy porba sújtott életet.

Minden tavasz más

Eljött megint a nagy kujon,
Hogy szíveinket megfricskázza.
Eljött hát ismét a tavasz,
S virágot csókol rétre, fákra.

Mindig ugyanaz, mégis új:
Minden tavasznak más a fénye,
De csókunk egyre hidegebb,
Mert fáradtabb az ember vére.

Egyszer jön olyan tavasz is,
Hogy fázni fog tőle a lelkünk,
És megfagy szívünkben a vér,
Hiába csókolunk, melegsünk.

Tavasz, virág és szerelem,
Buta mámorok, csacsiságok.
Tavaszkor mégis szebbek az
Álmok, a csókok és virágok.

Túl az álmokon

Valamiképen csak megbékül
Lelkem, mely mindennel dacolt.
Belenyugszom, hogy a világon
Minden ember: csúf hullafolt.

Csak érzéstelenné vált lelkem
Felejtse el a könnyeket,
Vidáman fogom átvergődni
Ezt a szálnalmas életet.

Milyen ostoba is az ember,
Ha búsulni és sírni tud.
Az álmok okozzák a könnyet
Mégis mind álmok után fut.

Én már túltettem magam régen
A hazudozó álmokon,
És mégis olyan jól esik az,
Ha néha szépet álmodom.

Ellentét

Igenből és nemből vagyok.
Ma hirdethetek ígéket,
De holnap mindent tagadok.

Bátorságom is: gyávaság,
És amennyi jó van bennem,
Ugyanannyi a rosszasság.

Öröm is csak úgy jut nekem,
Ha azzal fizetem meg azt,
Hogy vérző szívvel könnyezem.

A lelkem is olyan fehér,
Mint a korom. És jól tudom,
Hogy így a lélek mit sem ér.

Olyan boldog az életem,
Mint akit egy gonosz asszony
Hűtlenséggel ütött szíven.

Igenből és nemből vagyok,
És úgy élem az életem,
Mint aki már régen halott.

Rabszolgáim

Gőgös rabszolgatartó vagyok,
Mert rabszolgám minden betű,
S hirdetni fogják a jövőben,
Hogy lelkem örökéletű.

Hirdetni fogják gyászos arccal:
Vátesz voltam, ki elbukott,
Mert úgy éltem az életemet,
Mint aki élni nem tudott.

Az élet szép leéléséhez
Nem volt sem erőm, sem időm.
Egy álmokürtön harsonáztam,
S megbénult a szívem, tudóm.

Rabszolgáimat elengedve
Múltat és jelent tagadok,
Mert a legbúsabb, legszomorúbb
Rabszolga mégis: én vagyok.

Láncra fűztek az érzéseim,
És nem élhettem szabadon,
S a tehetetlenség korbácsa
Csattogott véres hátamon.

Gőgös rabszolgatartó voltam,
És mégis én voltam a rab,
Mert gúzsba kötözött a szívem,
Ez az ostoba húsdarab.

Tükör előtt

Én lennék az ott a tükörben,
Az a barázdás arcú rém,
Aki megtört, fénytelen szemmel,
Közönyösen tekint felém?

Meggörnyedt hátú hasonmásom,
Mitől lett fehér a hajad?
Hol hagytad szemeidnek fényét
És vidám ifjúságodat?

Hol vannak a régi leányok,
Csókkal ébresztő reggelek?
Ilyen szomorúnak és búsnak
Én soha nem ismertelek.

Arcodon piroslott ez élet
És ajkadon zengett a dal.
Fürgébb voltál a szélvésznél is,
És erős, mint egy sziklafal.

Mi történt veled, merre jártál?
Már alig ismerem reád:
Roggyant a térded, kezéd reszket
És gyűrött, kopott a ruhád.

Az élet szűkül, egyre szűkül:
Napról napra kisebb a kör.
Mi lesz belőled? Mi lesz? Mi lesz?!
...És némán hallgat a tükör.

Áldott föld

Szeretem ezt a szép magyar hazát,
Amelynek sehol nem találni párját.
Véremben őrzöm vére melegét,
És szívemen a szíve dobogását.

Gyémántfény csillog minden porszemén,
És zöld smaragdot ringatnak a lombok.
Ezüstfelhőben álmodik a nyáj,
És aranyhanggal szólnak kolompok.

Az ablakokban, mint piros szívek,
Virítanak a muskátlivirágok.
Tündérek hangját hordozza a szél,
Ha mosolyogva dalolnak a lányok.

Zúgó nádasok mesét mondanak
A vén halászok csónakjai mellett.
A rétek fölött füsti fecske száll,
S a háztetőkön gólya kelepelget.

Barázdáiból imádság fakad,
S a domboldalon Krisztus vére érik,
És amikor megkondul a harang
Az emberek az Úristent dicsérik.

Szeretem ezt a szép magyar hazát
Minden örömben, minden szenvedésben.
Az első dal hozzá szólt ajkamon,
És az övé lesz végső szívverésem.

A jövő gondja nem enyém már

Mit nyújthatna a Mátra nekem,
A hólepett téli hegyek?
Nincs az a zúzmara és gleccser,
Mi lehűtené szívemet.

Önnönmagamnak vagyok lángja,
És addig emészt ez a tűz,
Míg egy erő a pokolba nem ránt,
Vagy Isten homlokára tűz.

A jövő gondja nem enyém már,
S az, hogy ki vagyok, mi vagyok.
Tüzem is akkor veszik észre,
Ha nem leszek – ellobbanok.

Sorsom bár szögezzem a mába,
A holnapokra nézek én:
Ki azért voltam, hogy népemet
Tanítsa egy-egy költemény.

Mit nyújthatna nekem a Mátra
S a Mátrán túl egy fél világ?
Meggyógyulok saját tüzemtől,
Vagy elégek, és nincs tovább!

Pénz, pénz és pénz

Mennyi vágy ágaskodott bennem,
Hogy gazdag és híres leszek.
Palotám lesz és autón járok,
S irigyelnek az emberek.

Drága szövetek, selyemingek,
Dúsan terített asztalok,
Muzsikás éjek, finom pezsgők
És asszonyok – szép asszonyok...

Pénz, pénz és pénz! E régi jelszó
Maradt csak mindebből nekem.
Ó, sok pénz kell a háborúhoz,
Mert háború az életem.

Mennyi vágy ágaskodott bennem,
De most már minden elcsitult.
Amit kívántam, amit vágytam:
Minden mások ölébe hullt.

Kedveseimet elszerették,
S mások itták ki a borom.
Ijesztően józan az élet:
Se asszonyom, se mámorom.

És most gyűlölni sem tudok már,
Csak bölcs mosollyal hallgatok.
Isten veletek, bolond álmok,
Kincsek, kalandok, asszonyok!

Csecsemők

Mikor pólyás gyermeket látok,
Egy különös érzés szíven ver:
Ezekből lesz az a kevés jó
És az a sok rossz, gonosz ember?

Az anyák soha nem tudhatják,
Hogy a bölcsőőkben kit becéznek:
Néhányból jószívű ember lesz
S a többiből pimasz csibészek.

Ki sejtené és ki hinné el,
Ha rátekint egy csecsemőre,
Hogy mi lakozik a lelkében,
És gyilkos is lehet belőle?

Ma még párnás, rózsás kezével
Anyja mellén a ruhát tépi;
Nem jó, nem rossz, nem hős, nem gyáva,
S nevet vagy sír, ha anyját nézi.

Egyformán kedvesek és csacsák,
És mindenki szereti őket.
– És évek múlva meggyűlölik
Az ördöggé vált csecsemőket.

Ahogy kell

Ha feküdni kell: lefekszem,
Ha felállni: felállok,
S ha utálni kell: utálom,
S megvetem a világot.

Ha szenvedni kell: szenvedek,
És a szenvedést tűröm,
Ha el kell égni: elégek
A földi pokoltűzön.

Ha nevetni kell: nevetek,
Ha sírni, akkor sírok.
Ha hallgatni kell: hallgatok,
És tűnök, amíg bírok.

Ha harcolni kell: harcolok,
És embertársam tépem,
S amikor vér kell, sok-sok vér:
Hát kiontom a vérem.

Ha szeretni kell: szeretek,
Ahogy lehet szeretni,
S ha gyűlölni kell: gyűlölök,
Ahogy nem gyűlöl senki.

Ha csókolni kell: csókolok,
Ha élni: akkor élek.
Ha meg kell halni: meghalok,
Még akkor is, ha félek.

Az Isten nem siet

Az Isten nem siet, nem késik.
Legyen bár őrült álmképzet,
Mégis ő az igaz valóság;
A legbiztosabb örök végzet.

Jön, és nem kérdez. Nem is vádol.
Vessző és husáng nincs kezében,
De biztosan meglel mindenkit,
Hiába bujkál sötétségben.

Könyörtelen, de szeret mégis;
Szeret mindenkit, aki ember.
Miért van mégis annyi lélek
Teleplántálva félelemmel?

Nem tudom ki ő. Nem ismerem.
De egy napon, amikor jön:
Úgy köszöntöm, mintha ő lenne
A legkedvesebb ismerősom.

Bor mellett

Az alkohol, a részegítő mámor
Rám borította lila ködeit.
Mégis iszom a csillogó pohárból;
Tovább iszom a mámor cseppjeit.

Sok okos jár az élet dzsungelében,
Igyekszem hát butítani magam
Az örültek és bolondok nevében.
Ó, miért hát, hogy minden hasztalan?

Hiába hullok szédült kábulatba,
Hiába hullnak rám lila ködök:
Az élet szúrásai így is fájnak,
És fáj élnem az emberek között.

A józan észnél nincsen szörnyűbb átok.
Csak annak jó, ki nem gondolkozik.
De jaj annak, aki szívéből érez
És annak is, ki mindig álmodik!

Hiába iszom. Nem enyhít a mámor.
Hiába ürítem a poharat.
Még akkor is az fáj, hogy ember lettem,
Mikor elnyúlok az asztal alatt.

Szemüveg

Az új fájdalom csendesen jött,
És új sebet vert szívemen.
Itt van előttem, s kinnal nézem
A legelső szemüvegem.

Elmosódó betűk jelezték
A közeledő végzetet:
Hogy ezentúl csak szemüveggel
Élhetem le az életet.

De talán jobb volna úgy élni
Tapogatózva és vakon,
Mert minden csúf, hiába nézem
Két csillogó, kis ablakon.

Olvassak-e vagy verset írjak?
Értelme nincsen semminek.
Pihenjen csak tokjába zárva
A csillogó kis szemüveg.

Roncsolt nézéssel (Szemüveg II.)

Roncsolt nézéssel bámulok. Hiába:
Elmosódik előttem a betű.
Rossz idegekkel vonaglik a testem,
És a szemem is rossz idegzetű.

Romlik az ember. Rosszul összetákolt
Lelkét kikezdi hamar a penész.
A léleknek fáj az is, ha egy napon
A világba vaksi szemekkel néz.

Zsörtölődöm: nem kell a bűvös ablak!
Lázadozik bennem minden ideg,
S mint a halottak dermesztő pompája:
Hideg fénnel néz rám a szemüveg.

Sírjak? Nevessek? Öröm ez vagy bánat?
Mit kell fogadnom, s mitől búcsúzom?

Roncsolt nézéssel és sajgó szívvel
Bámulok két kis üveglablakon...

Rokkant emlékek

Valamikor én is báloztam:
Szép lányokkal rúgtam a port.
Csókos, muzsikás éjszakában
Ittam a pezsgőt és a bort.

S míg a teremben körös-körül
Szunnyadtak a garde-mamák,
Kedvesükkel csókot váltottak
A modern Tündér Ilonák.

Nekem is juttatott a csókból
A táncos, bálos éjszaka,
Míg megértően bólogatott
Az őrködő garde-mama.

Drága, bolondos csacsiságok...
Hol van már az a szép világ?
Hol vannak a kedves leányok
S az ifjúság – az ifjúság?!

Emlékeim rokkantan járnak.
Mankójuk rémesen kopog.
Itt bent kószálnak a szívemben,
S a múltra búsán gondolok.

Kisarjadt, különös vetés

Kisarjadt az én bús vetésem.
De szomorú az ébredésem:
Nem kellett volna írnom mégsem.

Búzának és gaznak mi haszna?
És minek várni a tavaszra,
Ha könnyezve nézünk a napra?

Nem jön a pénz, ezüst és bankó.
Kopog egy láthatatlan mankó,
S pusztít a tél, fagy és zimankó.

Szegény rímek, szegény bolondok:
Úgy születtetek, mint a gondok,
S úgy fájtok, mint a koldusrongyok.

Nem tudtok sírni, sem dalolni,
Sem hallgatni, sem haldokolni,
Sem harcolni, sem behódolni.

Kisarjadt az én bús vetésem.
Idegenül és furcsán nézem:
Ez lenne az én verselésem?

Mesélj, korcsmai asztalka

Mesélj nekem, korcsmai kisasztalka,
Mesélj nekem egy régi szép mesét;
Hol a mámor, az asszonyok, a lányok,
És hol vannak a régi szép zenék?

Könnyünk csurran a gyöngyöző pohárba.
Őszbe hajlik az élet szép nyara.
Ó, tudom jól, hogy álmok nélkül szunnyad
A kicsi korcsmák sarki asztala.

Csend van. A múlt is könnyet ejtve lépdel
A kis korcsmai asztalok között.
S a kopott abroszok búsan lebbennek,
Mert a vidámság messze költözött.

A poharak árván őrzik a csendet
Ha egy-egy pár egy kisfröccsre betér;
Koccintanak, egymásra mosolyognak,
De csak félénken ég bennük a vér.

A régi égő szívek messze járnak,
A korcsmák fölött beborult az ég.
Az emlékek eltaposva hevernek,
Mint földre dobott cigarettavég.

A kis korcsmákban utolsót vonaglott
A csókokból fogant romantika.
Valami eltűnt, valami hiányzik,
És nem jön vissza többé már soha!

Társas lény

Az ember társas lény, de társtalan,
Ha egy szép napon nyakig ül a bajban.
Én is voltam olykor tanácstalan,
Ha barátaim rúgtak egyet rajtam.

Cudar lényeket termel a világ:
Ha egy ember üt, mind ütésre készül.
S ha valaki gyengéden simogat,
Az ütni készülő kéz is kibékül.

Tudom jól, hogy a példa ragadós,
De e világon túl sok a rossz példa,
S már-már ott tartunk, hogy meghökkenünk,
Ha valami jót s szépet látunk néha.

Meghasonlott a világ. Vagy csak én
Látok itt mindent gyászos feketének?
Jóság, szelídség vert köztünk tanyát,
S én úgy látom, hogy riogató rémek.

Ha lefekszem

Mostanában esténként, ha lefekszem,
Kerülgeti az álom a szemem,
S úgy érzem, mintha óriások lába
Tiporna végig hörgő mellemen.

Negyven esztendő súlya tapos rajtam,
S a lélekzetem, torkom elszorul,
Mert létemet mégiscsak szerettem,
Hiába bánt el velem gonoszul.

Szeretném tudni, mennyi van még hátra,
És hogy számomra még mit tartogat?
Olyan kicsi az életünk határa,
S oly közeli a végső pillanat.

Ha minden óra új szenvedést hozna,
S egy másodpercre sem jutna öröm,
És minden perem el lenne átkozva:
Szép lenne mégis életbörtönöm.

Nem a csendtől, az elmúlástól félek:
Megszoktam én a csendes sírokat,
De mi lesz akkor, ha elszáll e lélek,
S nem láthatom a csillagokat?

Mostanában esténként, ha lefekszem,
Kerülgeti az álom a szemem,
De senkivel sem szállhatok vitába,
Ha eltűnődöm negyven évemen.

(1952)

Mi adhat mámort?

Mikor a kavargó élettől
Zúg, szédül az ember feje;
Legjobb orvosság a zsibbadtság,
A kábult mámor ellene.

Nem tudni semmit semmiről sem,
Csak nézni egy lila ködöt,
Hogy meg tudjuk köszönni azt is,
Ha valaki arcul köpött.

Zülleni, süllyedni a mélybe,
S megölni a gondolatot,
És felejteni, hogy a lelkünk
Néha szépet is álmodott.

Kábulni és mámorba hullni...
De mi adhat mámort nekem,
Hogy örökre feledni tudjam
Szegény, megcsúfolt életem?

Csalogató

Gyere velem, egyetlen cimborám!
Hű voltam Hozzád, és most is szeretlek.
Én fölszárítom égő könnyeid,
S egy jobb és szebb világba elvezetlek.

Ott nem érheti szívedet tövis,
Könnyű nőcskék és nagyvilági lárma;
Ott nincsen fény és virág sem fakad,
De nem is kísért a borongás árnya.

Ne sírj! Ne búsulj! Fogd meg a kezem.
Ahogy itt mértek, még szűken sem tellett,
Amiből pedig akadt döggivel
– A sok rosszból –, az ördögnek sem kellett.

De ne legyen vád ez a búcsúzás,
És ne is köpjünk senkinek szemébe;
A jók csendesen ballagjanak el,
S aki rossz volt, az menjen a fenébe!

Jöjj hát velem, egyetlen cimborám:
Kacagó lelkem, könnyes földi mása.
Higgyél nekem, és elvezetlek én
Egy csodásabb és boldogabb világba.

Negyven esztendő templomában

Sarut oldok mély áhítattal,
S úgy hallgatom a múlt szavát,
Míg szent borzongással szemlélem
Negyven esztendőm templomát.

Kopott szentek és holt virágok
Állanak sorfalat körül,
S a hunyó gyertyák sugarában
Egy eltévedt kis méh repül.

A padsorok üresen állnak:
Se ismerős, se jóbarát
Nem kereste fel negyven évem
Kopott, homályos templomát.

Az oltárképről felém ragyog
Egy kedves arcú, drága lény:
Árva életem Madonnája,
Akiben bízni tudtam én.

Negyven esztendőm templomában
Csak az az asszony van velem,
Aki csókjával föloldozta
Az én elesett életem.

Az idő mindenről leszoktat

Az idő lassan mindenről leszoktat,
S úgy lépdelek egy-egy utcason,
Hogy már magam sem hallom, amint koppan
– A vén köveken – kopott bocskorom.

Nincs ismerősöm. Idegen világban
Ődöngök, mint egy bús világtalan.
Közömbös arccal mennek el mellettem,
S talán már én sem ismerem magam.

Az idő lassan mindenről leszoktat.
Néha már csak azon csodálkozom,
Hogy semmi gondolatom nincs, és mégis
Ostobaságokról gondolkozom.

Sokat gondolok a halálra

Sokat gondolok a halálra.
Talán azért van messze tőlem?
Miért van mégis, hogy az öröm
És a vidámság elszállt tőlem,
S az, hogy oly csend van a szívemben,
Mint egy elhagyott temetőben?

Sokat gondolok a halálra,
Sok bús éneket énekeltem.
Sokat sírtam, sokat könnyeztem,
És a mosolyt rég elfeledtem,
Pedig kacagó, derűs, pompás
Virágok nyílnak a szívemben.

Talán most még messze van tőlem
A halál sötét, komor árnya,
Mégis úgy látom a napot is,
Mintha gyászfátyolokban járna,
Mert a csillogó fényekben is
Sokat gondolok a halálra.

(1952)

Szennyes hullámok között

A fejem egy zúgó motor,
És egyre jobban zakatol.

Jaj, baj, gond, kín, pokolzene;
Egy nagy nyugalom kellene.

De az élet, mint bűsz folyam:
Rombol, tör, zúz, sodor, rohan.

Elfáradtam, eláztam már,
S csak görget a nagy életár.

Zúgó folyam, zúgó fejem:
Hagyjatok már békét nekem!
Szennyes hullámok és habok:
Megfulladok – megfulladok!

Bumeráng

Eldobtam. Zúgva szállt a légben,
S én vártam, hogy majd célhoz ér.
Ó, könnyű szívvel hajítottam,
Mert vagy talál, vagy visszatér.

A cél szétfoslott, mint a pára,
S a fadarab csak szállt, csak szállt...
Délibáb incselkedett vele,
S mert nem volt cél, hát nem talált.

Már nem tudom, hogy mit akartam.
Sötét lett. Kihunyt minden láng.
És engem ért, engem sújtott le
A visszatérő bumeráng.

Elítéltek

Jövünk, megyünk, mert ez az élet.
Adunk, kapunk, teszünk, veszünk...
Így morzsolódik, így kopik el
Az erőnk és az életünk.

Nem gondolunk az eljövőkre
És arra sem, ki régen élt,
És arra sem, hogy minden élő
Nem más, mint halálraítélt.

„Ora et labora”

Törd a pálcát, üsd a vasat,
Hasítsd a fát, amíg hasad.

Mély kutakból merjél vizet,
Csiholj szikrát, élessz tüzet.

Told a kocsit, üsd a lovat,
Etessd meg a malacokat.

Ássál gödröt, szántsál, vessél,
Könnyes szemmel is ne vessél.

Őrizz gulyát, ménest, nyáját,
Este-reggel vedd meg ágyad.

Esztergályozz, fúrj-faragjál,
Mintha csak élni akarnál.

Koporsót és bölcsőt készíts,
Rosszat rombolj, újat építs.

Fogjál halat, lőjjél vadat,
Öntözd meg a virágokat.

„Imádkozzál és dolgozzál”,
Amíg el nem visz a halál.

Mérföldkövek

Mintha még mennék, pedig állok
Mozdulatlan, mint egy cövek.
Az asszonyok és a leányok
Messziről, mint mérföldkövek,
Jelzik mögöttem az utat,
Mert egyik-másiknál megálltam,
S úgy éreztem, hogy szeretek.
De mindegyik nő mást mutat;
Más célokat, más távolságot,
Ezért van az, hogy most megállok;
Hogy menni, lépni nem merek.

– És gúnyosan villognak felém
A szívtelen mérföldkövek...

Szerencsejáték

Élet: sorsok Monte-Carloja...
Rulett, kocka és baccarat.
A tét: vérünk és verejtékünk,
Hol elsatnyul az akarat.

Mindent egy számra, egy kockára,
Egy kártyalapra tenni fel,
S nem törődni, hogy mi lesz holnap,
És nem törődni semmivel.

Vesszen, amit a sorsunk adott,
Ez a szeszélyes zsugori,
S ha veszítünk is, nem érdemes
Sem sírni sem sóhajtani.

Rajta, rajta! Míg tart a játék.
A vér: arany, a könny: ezüst,
A szív: bezárt rab, és a lelkünk:
Kevesebb, mint a szivarfüst.

...És tart a játék éjjel-nappal,
És gurulnak a zsetonok:
A piros és fehér vérsejtek
S a halál felénk vigyorog.

Semmelweis

A te sorsod is mártírsors volt,
Mert nem tudtak megérteni,
De te hitted, hogy érdemes még
Az emberekért küzdeni.

Bolondnak tartottak a balgák,
Akiknek tán lelkük sem volt,
S téged támadtak, mikor annyi
Anyá kínok közt haldokolt.

Emlékedet nem lephetik be
Évtizedek s évszázadok:
A te neved, Semmelweis Ignác,
Örökké gyémántként ragyog!

A te sorsod is mártírsors volt,
S úgy szenvedtél, mint sok zseni,
De győztél! Megmutattad, hogy kell
Az emberekért küzdeni!

Őszi hangulat (II.)²

Ha elszállt csókokat idézek,
Mikor dermeszt a hideg ősz;
Összegyűlnek bennem a könnyek,
S a bánat mindent betetőz.

Fájnak az elhervadt virágok,
A megcsalt csókok és szívek.
Ilyenkor úgy érzem, hogy többé
Nem tudnék hinni senkinek.

Az őszi szelek jajgatását
Szorongó szívvel hallgatom,
És könnyes szemekkel tűnődöm
A meggyalázott csókokon.

Fölkavarom a múlt emlékét
Keresve egy kis meleget,
Mert jön a tél, és megfagyasztja
Élni akaró szívemet.

² Ugyanezzel a címmel szerepel egy másik vers a Pokoli tömjén c. kötetben is – a szerk.

Eltemették a nénikémet

Eltemették a nénikémet,
Pedig kedvesen tudott élni,
Meleg szívvel tudott beszélni.
Az arca rózsásan sugárzott,
Mert valamikor szép leány volt,
S mint idős hölgy is, szép maradt.
Azt hittem, örökké fog élni,
De többé már nem fog beszélni;
Csendben nyugszik egy sír alatt.

Maradt utána néhány fénykép
Megsárgulva egy vén albumban,
Ahol – mint mosolygós leánykát –
Én is de sokszor megbámultam.
De most a szívem megremeg,
És azokat a képeket
Látom. Jaj, csak ennyi az élet?!
Szegény kislány már nincs sehol,
Csak az a temető, ahol
Eltemették a nénikémet.

Elefántcsonttoronyban

Elzárkózom az emberektől,
És csak messziről nézem őket;
A hétköznapiak bolondjait,
A kapzsikat, a törtetőket
S a szenvedőket, éhezőket.

Most már elefántcsonttoronyból
Nézek a kavargó világra,
Ahol nincs joga senkinek sem
A szenvedésre, boldogságra,
Mert nincs az embereknek álma.

Nekem már jó. Nem bánthat senki
Távol mindentől, messze, itt fenn,
Ahol megbocsátom magamnak
Azt, hogy az emberekben hittem,
S hogy gyűlölködtem és szerettem.

Messziről, érzés nélkül nézek
A tülekedő emberekre.
Valami mintha visszahúzna;
Kézem simogatni szeretne...

Jaj, ha visszatérnék, mi lenne?

Mint száműzött isten

Még rosszabbnak kellene lennem,
Ha már jobb lenni nem tudok,
Hogy úgy élhessem életemet,
Mint az igazi gonoszok.

Eddig nem tudtam megtalálni
Énemhez legméltóbb helyem,
Hiába kerestem, kutattam,
És most már nem is keresem.

A jóságot és rosszaságot
A lelkemben úgy hordozom,
Mint nemlétező isten hordja
Egy láthatatlan csillagon.

Ha harcos életünk lejár

Kis szerelmek, nagy ámulások
Sodorják sorsunkat tova,
Míg egy napon bénán megállunk,
Mint egy megrokkant katona.

Mert seb csúfítja el szívünket,
Ha harcos életünk lejár.
Csak egy-egy sóhaj jön utánunk,
Mint láthatalan kismadár.

Emlékezünk szilaj csatákra
Sóhajtozva és könnyezően,
Mert otthagytuk az ifjúságot
Az elátkozott harcmezőn.

Kis szerelmek, nagy ámulások,
Nem jönnek, nem kísértenek.
– És szíveinkben felszakadnak
Az eltitkolt, régi sebek.

Ködtorony és mesefészek

Ködtoronyban mesefészek,
Fészek fölött felhő száll,
Ott tanyázik a boldogság,
Csupa szív és csupa jóság:
Láthatatlan kismadár.

Aranytollal tollászkodik,
Aranyfiókákat költ.
Ha megnőnek, szerte szállnak.
Mi haszna a fiókáknak,
Mikor szomorú a föld?

Mesebeli kismadárkák
Aranytolla fölragyog,
De a földön minden ember
Telve búval, gyötrelemmel,
S nem lehetnek boldogok.

Ködtorony és mesefészek,
Aranytollú kismadár.
De hiába, de hiába,
Mert akinek nincsen álma:
Nem lesz boldog soha már!

Előszőr

Ki először lopott tüzet,
És először gyújtott szívet;
Az csúfolta, átkozta meg
Az életet – az életet.

Aki először szomjazott,
És először simogatott;
Az lopta le, az lopta le
Az égről is a csillagot.

Ki első könnyét sírta el,
Azt örökké átkozni kell.

De hasztalan a szó, a vád,
Mert nincs sehol – és nem felel.

Lehunyt szemmel

Sötét éjjel van kint, s én a szobámban
A lámpafénynél lehunyt szemem.
Különös ízek tolulnak a számba,
És elém tárul a nagy végtelen.

Lehunyt szemem a csillagok mögé les,
És talányokat, titkokat bogoz.
Nyugtalan agyam rejtélyekre éhes,
De minden titok kínokat okoz.

Mi fogja át a csillagok világát?
Mi van a csillagvilágokon túl?
Ki fejt meg a mindenség talányát,
Azt, amitől az agy megtébolyul?

Egy kisszobának véges a határa,
De végtelenbe nyúl a gondolat,
És nem érti meg az agy, hogy hiába
Rohamozza meg a csillagokat.

A mindenség nem árulja el titkát,
Hiába töpreng gyötrődve az ész.
Hogy fejthetné meg a legnagyobb titkot,
A mindenségből egy parányi rész?

Bízzatok, és ne féljetek

Életem morzsáit elszórom:
Jöjjetek, csipegessetek
Szépségre éhes, kivert lelkek;
Ti szegény, szürke verebek.

A nagy tél világokat dermeszt:
Elpusztul, minden szép és jó.
Nem melegíti a lelkeket
Az elátkozott takaró.

Egy-egy mécsgyújtó szikrát csihol
Még akkor is, ha meglakol,
De újabb s újabb fények gyúlnak
A szívdermesztő hó alól.

Lesz tűzgyújtó és morzsaszóró,
S átvészeljük a nagy telet!
Csak bízzatok, és ne féljetek,
Csüggedt madárcák – emberek!

(1944)

Milyen szép semmit el nem érni

Fények, virágok, tarkaságok,
Bolond tegnapok, józan mák.
Előbb-utóbb rájön az ember,
Hogy nem is csodák – a csodák.

Milyen szép semmit el nem érni,
Csak vágyani, várni szüntelen,
És hinni azt, hogy hátra van még
Egy józanító szerelem.

A virágokat kár letépni,
Mert szép a kerti tarkaság,
De mit nyújthat egy idő előtt
Hervadó, letépett virág?

Egy bizonytalan tavaszvárás
Többet ér, mint egy biztos tél;
Százszor boldogabb, aki vár még,
Mint az, aki már nem remél.

Nagy szívem volt

Sokat szerettem, nagy szívem volt;
Egy egész világ fért bele.
És most, e gőgös, nagy világban
Nincsen a szívemnek helye.

Nagy szívem volt, sokan taposták:
Asszony, testvér, barát, rokon,
S én úgy éltem közöttük, mint egy
Jámbor – egy vérző csillagon.

Sokat szerettem, nagy szívem volt,
S nagy volt benne a szeretet,
De egy napon – az emberek közt –
Elvesztettem a szívemet.

Rongyolt kabát

Lógok csapzottan, szomorúan,
Mint fogason egy rossz kabát,
Amire a feledés pora
Szitál egy végső balladát.

Lelkem, mint kifosztott, üres zseb:
Szerényen, soványan lapul.
Rejtve van mindentől és mégis
Szétfoszlik, semmivé fakul.

Elkoszolódtott sok kedves holmi.
(Ki látott már ilyen zsebet?
Minél üresebb, annál fájóbb,
Keservesebb és nehezebb.)

Életem: elrongyolt kabátom,
Nem vagy semmire érdemes!
Még a halál is túlnéz rajtad,
Mint egy közömbös ószeres.

Jó éjtszakát

Talán csak a hiúság hajtott,
És dicsőséget, hírt kerestem?
Talán csak ez lenne az oka,
Hogy néha-néha énekeltem?

Tudom, hogy nem marad számomra
Se dicsőség, se hír, se semmi.
Ki mondaná meg nekem azt, hogy
Mi értelme volt énekelni?

Csak én tudom: azért daloltam,
Mert szép a dal, mert szép az ének.
Jó éjtszakát! Aludjatok csak!
Jó éjtszakát, lányok, legények!

Üldöző

Valami néha fölrémlik előttem:
Egy imbolygó, fekete árnyalak.
Tágult szemekkel bámulok reája,
Míg ijesztő hangok morajlanak.

Szívem borzong, és megbénul a lábam,
Lehunyt szemekkel a földre rogyok.
De lehunyt szemekkel is csak őt látom,
Amint sötéten felém imbolyog.

Mozdul a föld, s a házfalak inognak.
Kiáltanék, de nincs hozzá erőm.
Reám gázolnak láthatatlan lábak,
És bomolni kezd lázas agyvelőm.

Miért üldöz? Én mindig jót akartam!
Ha volt is néha kegyetlen szavam,
Nem magamért volt. És most minden késő,
Mert egyszer úgyis megölöm magam.

Bírálatok, mocskoljatok

Bírálatok, ha egy zseni elnémul,
És mocskoljátok be emlékemet.
Hogy ezt a szennyet lemossam magamról:
Itthagynom ezerötszáz versemet.³

Vegyétek el, amit megérdemeltem,
S amíg éltem, nem kaptam meg soha,
Mert az életben nem volt más kísérem,
Mint néhány őrült, irigy cimbora.

Ahogy nőttek az évek, a keservek
Sokasodtak végtelen utamon,
És azok, akik igazán szerettek,
Hogy kimutassák, nem volt alkalom.

Bírálatok hát a zsenit, ha néma
Ajkárol nem szól többé védelem.
Bunkózzátok hát a halálban azt, kit
Gyilkoltatok egy egész életen!

³ „*Azóta a kettőezeren is túl vagyok.*” – a versíró saját megjegyzése. A vers megírásának idején – 1952-ben – kb. 1400 verse volt kész. A teljes életműben közel 1600 verse maradt fenn, jelentős mennyiség nem veszett el. Valószínűleg a versválogatásokban és a hagyatékban lévő ismétlődések miatt számolta többnek – a szerk.

A nagy kihallgatás

Közeleg már a nagy kihallgatás;
Kitárt karokkal vár reám az Isten.
Én nem félek, és nem is reszketek,
Bár nem éltem a földön buzgó hitben.

*

Uram! A nagy mű elvégeztetett:
Emberül álltam lent a földi vártán.
Nem alkudtam meg senkivel soha,
Pedig de sok volt a kísértő sátán.

Büszkén jártam a kijelölt úton;
Simogattam és harcoltam, ha kellett.
Az élet: bűn, förtelem és mocskok,
De én lemostam magamról a szennyet.

Bűnöm nem volt, csak egy hű Asszonyom,
Egy igaz asszony a sok hazug mellett.
Én elfogadtam kicsi életét,
Mert azt az asszonyt tudom, hogy te küldted.

Volt néhány versem, néhány korty borom,
S egy keresztem, mely a lelkemben égett.
Most itt vagyok és köszönöm neked,
Hogy ez az élet néha dalba tévedt.

Ha rosszul éltem ezt az életet:
Most itt vagyok, és ítélezz fölöttem!
Én elvégeztem, s köszönöm neked
Azt, hogy egy kicsit ember is lehettem.

*

Közeleg már a nagy kihallgatás:
Kitárt karokkal vár reám az Isten,
S én bátran lépek trónusa elé,
Mert minden bűnöm az volt, hogy szerettem.

Bevallom

Bevallom, néha félek a haláltól,
S olyannak érzem negyven évemet,
Amilyennek egy rossz, hazug barátot,
Aki ámit és megcsal engemet.

Húszéves fejjel csak előre néztem,
De most már visszafelé pillogok,
Mert semmi jót nem ígérhet a holnap,
Mert holnap végem, holnap meghalok.

Hiába vágyom a sorsot tagadni,
És felidézni álmképeket,
Mikor békétlen vagyok önmagammal,
S átkozva hordom negyven évemet.

Bevallom: néha félek a haláltól.
Őszinte vagyok önmagam előtt,
S vannak perceim, amikor szeretném
Megkorbácsolni a futó időt.

Zuhanunk, esünk

Kihullottunk Isten kezéből,
És nem hint reánk több kegyet.
Eljátszottuk az életünket
Jaj, mi lesz velünk, emberek?

Vidámság és mosolygás helyett
Könnyek csillognak mindenütt.
Egymást ütjük. De mi lesz akkor,
Ha majd az Isten minket üt?

Mert készül már a nagy ütésre;
Palcája vészesen suhog,
De aki megváltana minket,
Nem lesznek olyan krisztusok.

Kihullottunk Isten kezéből,
És zuhanunk, hullunk, esünk.
Nem ér egy fületlen gombot sem
A lelkünk és az életünk.

Éjféli kép

Fekete arccal gubbaszt a sarokban.
Előtte rozzant, öreg cimbalom
Szomorkodik, mint temető árnyában
Mohával lepett, komor sírhalom.

Az óra éjfélt üt. A hang száll sírva.
Álmosan néz a füstös korcsmafal.
Vén korhelyek a hangra fölriadnak,
S az idő foga bús szívükbe mar.

Dalolni kéne! Dalolni vagy sírni.
Az idő int: valamit tenni kell!
A vén cimbalmos felriad álmából,
S fáradtan pislog vén szemeivel.

Dalolni kéne! Dalolni vagy sírni,
Vagy inni, inni! Örök mámort inni,
És ordítani sípoló tüdővel!

A vén cimbalmos, mintha rögöt dobna
Egy szomorú, fekete sírhalomra:
Búsan koppint a cimbalomverővel.

Messiáshoz

Ó, kegyes próféta, mit vétett
Az emberiség ellened,
Hogy nyomort zúdítasz nyakunkra,
Míg a jólétet hirdeted?

Nyomorogni már megtanultunk,
Nem kellenek ide tanok!
Mit szólnál ahhoz, ha neked is
Üres lenne az asztalod?

Apostolaid lábát mosd meg
És ők is megmossák neked,
Ha lábaidat talán nem is,
De megmossák majd a fejed.

Azután Te Deumot zengve
Lángnyelvektől kigyúl az ész,
S hozsannát fognak zengedezni
Neked, mikor az égbe mész.

Ó, kegyes próféta, hazudj még
Egy kézzel fogható csodát,
Hogy mindenki jólétnek lássa
Az éhségét és nyomorát.

Hajók

Az élet zúgó óceánján
Az emberek: apró kis bárkák,
Amiket a hullámhegyek
Tépik, cibálják, ráncigálják.

Az egyik hajó: csillogó,
A másik: kopott és kietlen,
De egyformán süllyednek el
A feneketlen mélységekben.

És nincs bűvár, nincs oly merész,
Ki leszállna, s hírt hozna róluk.
Ki tudja, hogy hová lesznek
A lelkek – és rozzant hajójuk?

Ma még ringanak a hajók:
Fata morgana űzi őket,
Míg egy napon jó a vihar,
S összetöri a vakmerőket.

De veletek mi lesz?

Nem menekülök, nem futok;
Maradt még erőm verekedni.
Jöjjön hát az, aki meri
Hegyes gyilkát szívembe verni.

A patkányok még ráérnek:
Nem hullarágás ez a torna.
A sakálok is várhatnak
Sokáig a halotti torra.

Végtelen az élettüzem,
Hiába lesnek, törnek rája;
Olthatatlan dalokban ég
Életem bús tragédiája.

Verjétek hát a gyilkokat!
Egy kihűlt szív sokáig bírja.
De veletek mi lesz? Mi lesz?!
Ti is belehulltok a sírba!

A költő ír

Egy poéta ír – valahol...
Fürgén, sercegve szánt a toll.

Hallgat a türelmes papír,
S a költő ír, csak egyre ír.

A sorsa bús és mostoha,
És nincs szerető asszonya.

Pénz nem húzza le a zsebét;
Szívében hordja mindenét.

Lázít, csitít, hallgat, üvölt;
Tört ablakán a szél süvölt.

Teste dermedt, de szíve: tűz,
És gondolat-gyöngyöket fűz.

Alkonyodik, hajnalodik...
Ő: álmodik, csak álmodik.

Hangtalanul dalol, dalol,
Míg végkép meg nem áll a toll.

Mertem

Mertem félezer verset írni
Egyetlen nőnek.
Mertem hinni kicsi álmoknak,
Hogy nagyra nőnek.

Mertem igazságot dalolni
A hazug sorsnak.
S hitetlenül is mertem hinni
A holnapoknak.

Mertem – csillagok fénye mellett –
Tollat fogni,
Átkot dörögni, keseregni,
És mosolyogni.

Mindent mertem, amit egy tépett
Ember merhet,
Így írogattam össze több mint
Ezer verset.

Most félek, hogy az életben már
Nem merek merni.
Fáradt vagyok, és úgy szeretnék
Csendben pihenni.

Utolsó előadás

Jobb, ha elhallgatsz élettől hasonlott,
Véres porondok csúf komédiása.
Lásd be: most nem kell senkinek a könnye,
Lásd be: itt nem kell senki kacagása.

Borús tréfákon kisiklik a lélek,
Vidám mókákon nem tudunk nevetni.
Jobb lesz most minden erőltetett humort
Abbahagyni és végkép félretenni.

A porond fölött végzet-angyal szálldos,
És halálos, hideg csend terül széjjel.
Az ívlámpák fényei kilobbannak,
És az arénát elnyeli az éjjel.

Örök tél havaz reám

Én mindig hittem a tavaszban,
S az én tavaszom elfogyott.
Ölelés, csók, szerelem, mámor
Engem örökre elhagyott.

Kapaszkodnék egy rózsaszálba,
S futnék tűnő szoknyák után,
De göröngyökbe botló lábam
Áll mozdulatlan, tétován.

Lelket emésztő csókcsatában
Elhullott nóta és leány.
Nem terem mámor a kupákban
Sorsom viharvert asztalán.

Elitták a mámort előlem.
Lágyhullámszerű kebleken
Megpihennék, de nincs nyugalmam;
Nekem több álom nem terem.

Jéggé dermedt szívemre hullva
Halottan fekszik a tavasz,
Selymet és rózsát markolászok,
S az örök tél reám havaz.

Hiszek mindenben

Hiszek a tavaszban, őszben, télben, nyárban;
Hiszek az életben, hiszek a halálban.

Hiszek az örömben és a szenvedésben;
Hiszek a sarjadó tavaszi vetésben.

Hiszek a völgyeknek, hiszek a hegyeknek,
Mezők virágának, fakadó rügyeknek.

Hiszek az esőben, napsugárban, szélben,
Madarak dalában, bogár zirrenésben.

Hiszek az Istenben, Ördögben – mindenben!
De nem tudok hinni többé az emberben!

Aranyruhás koldusok

Sok kis álmom volt. Mind elnyűttem
Egy álomtalan nyoszolyán,
És akikért egykor hevültem:
Nincsen sem asszony, sem leány.

Ó, szertelen, elnyűtt kis álmok,
Ti aranyruhás koldusok,
Tőletek már semmit sem várok,
Most alamizsnát én adok.

Környékezzetek meg más lelket,
Hiszen találtok még sokat,
Akik keresik a szerelmet
S az aranyruhás álmokat.

Én túl vagyok már minden meddő
És hazug földi dolgokon;
Nincs tündéerkert és meseerdő,
És nem igaz, hogy álmodom.

Ha álmodtam is: ébren voltam,
Mert kínozott a földi lét.
Ó, rég volt, mikor megcsókoltam
Az utolsó álom szívét.

Sok szép álom repült el tőlem,
De nem sírok, nem búsulok,
Hogy elmentek, s most messze járnak
Az aranyruhás koldusok.

A vénség útján

Megyünk a vénség ósdi útján
Fájó derékkal, érzés nélkül,
S ha néha fölnézünk az égre:
Csodálkozunk, hogy most is kékül.

A ruhánk, arcunk, hajunk, szívünk,
A föld, a fű és minden szürke,
S megremegünk, ha néhány kedves,
Színes emlék jut az eszünkbe.

Megyünk a vénség ósdi útján.
Szívünkben haldokló remények.

S hűlt nyomainkon fürgén lépnek
Fiatal és vidám legények.

Csak egy napfényes reggelt várok

Csak egy napfényes reggelt várok,
Hogy felragyogjon ablakom,
És azután – e rongy étellel –
Az álmaim is eldobom.

Hosszú volt ez a ködös élet,
S unom már a meddő tusát.
Úgy nézek most már minden embert,
Mint órák s percek koldusát.

Mert gyávaság sokáig élni.
Én bátran és büszkén halok.
Csak addig akarok még várni,
Míg egyszer rám is fény ragyog.

S ha száz esztendőig fog késni
Az a csalóka, elbújt fény,
Hát mit tehetek akkor arról,
Ha száz esztendőt élek én?

Csak egy napfényes reggelt várok,
Hogy felragyogjon ablakom,
És azután – e rongy étellel –
Az álmaim is eldobom.

Vitrinünk előtt

A vitrinünknek porcelánbabái
Mafla szemekkel bámulnak felém.
Régi időknek halvány csillogása
Fáradtan reng a szekrény üvegén.

Mindennapos kép, megszokott emlékek.
Nekem egy kedves kis álomvilág.
Én napról napra vénülök, de ifjan
Néznek felém a porcelánbabák.

Kedves arcukkal csendben mosolyognak,
Túl a halálon, túl az életen.
Szemem lehunyom, s láthatatlan könnyek
Gördülnek végig fáradt szívemen.

Temetőben

Márványkövek és fakeresztek
Állanak békén, némán, sorban.
Csendes hely a zajos világban,
Ahol béke és nyugalom van.

Csendben pihennek a halottak.
Itt nincs civódás, nincsen ének.
Egyforma mind. És olyan mindegy,
Élt egy napot vagy hetven évet.

Az idő végtelenné tárul,
Az óra mégis, mintha állna.
De jó is annak, aki alszik,
És úgy alszik, hogy nincs több álma.

Futni kell

Futunk, és nem tudjuk, miért;
Futunk, és nem tudjuk, hova.
Úgy futunk, mintha lenne cél,
És nem érünk célhoz soha.

Jaj, futni kell, mert nincs idő!
Jaj, futni kell, nem várhatunk.
És minden mellett, ami szép:
Vakon, lihegve elfutunk.

Az agy feszül, s a szív dörög,
És lázban ég minden kebel.
Jó lenne egy kis pihenés,
De nem lehet, mert futni kell!

Úgy öregszünk

Úgy öregszünk, úgy vénülünk,
Mint egy országúti nyárfa.
Rövidebb az létünk, mint
Egy gyufaszál lobbanása.

Tegnap még gyermekek voltunk,
Ma pedig már felnőtt ember.
Holnap pedig – holnap pedig
Ajkunk sóhajtani sem mer.

Mi végből az emberélet,
Kín, gond, küzdés, baj és hajsza,
Ha egy pillanatban megáll
Minden ember életharca?

Úgy öregszünk, úgy vénülünk,
Hogy tán nem is vesszük észre,
Ha lelkünket kileheljük
A pokolra – vagy az égre.

Mi lesz akkor?

Szívem: egy gyermek dobogó szíve.
Én elkerültem mindig, minden rosszat.
Én nem voltam a többenél soha jobb,
De nem is voltam a többenél rosszabb!

És mi lesz akkor – kérdezem magamtól –,
Amikor szívem megszűnik dobogni?
Ki jön majd hozzám nézni néma arcom?
Ki fog síromra virágokat hozni?

Kinek a szeme néz kérdőn az égre?
Kinek ajkáról röppen fel sikoly?
Kinek vérzik majd a szíve utánam,
Amikor engem nem látnak sehol?

Mi lesz akkor, ha két szemem lezártam?
Lesz-e majd, aki értem hullajt könnyet?
Ki lesz az, aki az én koporsómra
Először dob le egy maroknyi földet?

Boldog világ

Nagy utat akartam bejárni:
Az egész földet átutazni,
De amit egy élet bejárhat
– Most látom csak, hogy –, egy arasznyi.

A lehetetlenséget űztem
Ismeretlen utakon lépve,
Hogy valahol rátalálhassak
Egy nem létező, boldog népre.

És mikor úgy láttam: hiába,
Mert olyan hely nincsen sehol sem,
Akkor egy fűzfalombos, csendes
Kis temető széléhez értem.

A villámnál is sebesebben
Egy gondolat szívembe vágott:
Igen, igen, itt kell keresni
A békés és boldog világot!

Viharban

Paskolj, vihar! Nem árt a szívnek,
Amely hidegebb, mint a jég.
Valamikor a szívem lángolt,
S most már nem félek, hogy elég.

Markoljatok zilált hajamba,
Sikongó, tépázó szelek,
És zörögjetek – zörögjetek,
Utamra hulló levelek.

Paskold, vihar, vénülő arcom
És redőkkal telt homlokom.
Az egész életem vihar volt,
S így ezt nem is veszem zokon.

Zuhogj eső és mosd tisztára
Egyetlen, piszkos szennyesem:
Ó, mosd le rólam, mosd le rólam
Az életem – az életem!

Parittyás Dávid

Lehet, hogy nem fogok
Küzdeni sokáig;
Leteszi fegyverét
A parittyás Dávid.

Unom már a harcot,
Unom a világot,
De még leteríték
Néhány Góliátot.

Elő kell még szednem
Meg nem írt verseim,
Mert ezek a versek:
Parittyaköveim.

Eddig nem volt bűnöm.
Vétkezz, lelkem, vétkezz!
Verjük a köveket
Góliát fejéhez!

S ha minden Góliát
Elnyúlik a porban:
Megpihenhetsz, Dávid!
Jól van! Minden jól van!

Tűzhányó

Nyögtem, jajgattam, kínlódtam, hörögtem
És teremtettem mindent – semmiből.
Tűz van bennem, és az a tűz még néha
– Dalokat zengve – vulkánként kitör.

Dalaim alatt úgy szunnyad a lelkem,
Mint hamuval borított kráterek,
És megdöbbenek forrongó tüzemtől,
Ha az kitör – és dalolni merek.

Szent erő az, ami háborog bennem,
És ki-kitörve dalra bátorít.
Ne féljete! A tűzhányó kialszik,
S a dalos láva mindent elborít.

Fakó ének

Fakul, fakul az életem.
Köd ível át a fényeken.

Rekedten szól az énekem,
Mint véres kürt a végeken.

Nincs több virág a réteken,
Fű sem zöldül már énnekem.

Fakul a csók, a szerelem.
Nincs bátorság, csak félelem.

A kényelem sem kényelem,
És nyugtalan az éjjelem.

Már lehunynám a két szemem,
De nem merem, jaj, nem merem.

A szívem is kitéphetem,
Mert megfakult az életem.

Ígélet földje

„Induljunk, jó lovam,
Vágtassunk előre.
Vigyél el engem az
Ígélet földjére.”

„Merre menjünk gazdám?
Mutass irányt nékem,
És én azt a helyet
Egy-kettő elérem!”

„Nem tudom, hogy merre,
Nem tudom... Csak menjünk,
Nehogy valamiképp
Végleg itt rekedjünk.”

„Gyorsabb leszek gazdám,
Mint a röpke álom,
S az ígélet földjét
Veled megtalálom.”

„Tudod-e, hogy hol van
Az ígélet földje?
Induljunk, jó lovam,
Egy kis temetőbe!”

Csak akkor lesz nyugalmam

Ha süket éjbe hull a testem,
És fogva tart egy deszkabörtön;
Csak akkor tudok megpihenni,
Ha örök béke lesz a földön.

Ha egymásért él minden ember,
És nem lesz rab, és nem lesz zsarnok!
Ha nótaszóval megy a munka,
És hálahimnusz zeng a dalnok.

Csak akkor lesz békés nyugalmam,
Ha megértik egymást a népek,
És földi menyországgá válik
Minden kicsi családi fészek.

Ha lázas arcok, kopott rongyok
Nem kísértének álomban sem,
És testvéri érzés lesz az úr
A gyűlölködő emberszívben.

De ameddig harc és viszály lesz:
A sírban sem fogok pihenni,
És minden lelket megkísértek,
Hogy megtanuljanak szeretni.

Ha hangok törnek föl a mélyből:
Az figyelmeztetés és szózat,
Mert féltő és aggódó szívvel
Én döngetem a koporsómat!

Egy kérdés

Egy kérdés motoz a szívemben,
Mit bevallani nem merek,
Hogy van-e egy zug a hazában,
Hol boldogok az emberek?

Van-e egy víg, gondtalan nóta?
Egy kedves szó, egy gondolat,
Egy forró szív, egy tiszta lélek,
Mely a hazához hű maradt?

Egy kérdés motoz a szívemben,
Mely bennem mindent fölkavar:
Van-e még ebben az országban
Egyetlen igazi magyar?!

Csak gyűlöljenek

Most még acsarkodva gyűlölnek,
Gáncsoskodnak és kinevetnek,
S ha majd a föld alá kaparnak:
Számomra is szobrot emelnek.

Lassan, tempósan megy itt minden,
Mert lassan mozog itt az ész is,
S a jószándékú ember mellett
Többre becsülik a csibészt is.

Csalók, szélhámosok nevéreől
Utcákat, tereket neveznek,
S a gazemberek nevenapján
Bolondulásig ünnepelnek.

Nos hát, csak gyűlöljenek engem,
És legyek százszor eltiporva,
Míg önvesztüket ünnepelve
Boldogan üvöltöz a csorda.

Hazátlan veréb

Sírdomb keresztjén gubbasztó madár:
Ázott, hazátlan veréb a magyar.
Véres cafattá tépte a szívét
Egy láthatatlan vaddisznóagyar.

Nem egyszer dúlta végig a hazát
Rablók, pogányok ostoba hada,
De nem volt – talán soha – gyászosabb
És iszonyúbb a magyar krónika.

Megáll a toll, mely vázolni akar,
Annyi ocsmányság borít mindent el.
Nincs több csoda, csak egyetlen, s ez az:
Hogy van még dalos, aki énekel.

De ének az, ha elcsuklik a hang,
Mert minden torkot sírás fojtogat,
Ha meggyalázott lányaink fölött
Egy eszeveszett horda gyűjtogat?

Nem ének az, ha a költő dalol,
Itt minden hang: bosszút sikoltó vád,
Amíg a dúló csordák átkától
Meg nem menti az Isten a hazát.

Sírdomb keresztjén gubbasztó madár:
Ázott veréb a hazátlan magyar,
S az a sírdomb egy élőhalottat:
Egy eltemetett országot takar.

Tépjétek egymást

Fásult szívemből közöny néz felétek;
Nem tudok már senkit sem bántani.
Üssetek! Nem fáj semmi már e szívnek,
Mely nem tud mást, csak megbocsájtani.

Tépjétek egymást irigy gyűlölettel.
Szégyenné vált rég ember nevetek.
S mert nem tudtatok senkit sem szeretni,
Hát nem törődöm én sem veletek.

Nem érzek semmit. Állat lettem én is,
S a fájdalom már nem is fájdalom.
Így legalább ezt az állatsorsot
Nem ítélem el, és nem vádolom.

Mit akartok még? Ha esztek: zabáltok,
S ha mosolyogtok: gyilkol a mosoly.
Aki tüntetve alamizsnát oszt szét
– A koldusoktól –, az is pénzt rabol.

Fásult szívemből közöny néz felétek;
Sokat láttam, s most mindenből elég.

S hogy is érthetné egy dübörgő csorda
Az okos szót – s a költők énekét?

Vádat akartam üvölni

Villámokat vágytam tiporni,
És megdöngetni az eget,
És számonkérni sokmillió
Nyomorult magyar életet.

Vádat akartam üvölni,
Itt: ahol fojt a szenny, a sár,
De iszapba fojtotta hangom
A kegyetlen magyar mocsár.

Utat kerestem itt, ahol már
El van süllyedve minden út,
S hol úgy hullik a magyar élet,
Mint hullócsillag – mely lefut.

Dalt kerestem, melynek hangjától
Feltámad, aki félhalott,
De jaj, nem tudtam megtalálni
Azt a varázsos dallamot.

Vádat akartam üvölni,
Itt: ahol fojt a szenny, a sár,
De engemet is el fog nyelni
A kegyetlen magyar mocsár.

Elveszett énekek

Magyar költők, bukott titánok;
Ez a sorsunk, hát így vagyunk,
Hogy remekbe szőtt versek helyett
Rossz életeket másolunk?

Hiszen zokogni sem tudunk már;
Kiszáradt könnyező szemünk.
Ajkainkról is átkok szállnak,
S mi azt hisszük, hogy verselünk.

Szebb most a varjúkárogás is,
Mint a mi erőtlen dalunk.
Múltat és jövőt rombol lelkünk,
S mi azt hisszük, hogy alkotunk.

Vádat kiált felénk e tinta,
És egy nagy kérdőjel a toll.
Kínok között dobban a szívünk,
És mi azt hisszük, hogy dalol.

Magyar költők: hanyatló lelkek,
Nem értjük az idők szavát,
És nem találjuk meg a hangot:
A boldogabb jövő dalát.

Új Babel

Babel tornyokat építünk megint,
S nem érti senki a másik szavát.
A szédült ember sziklatömbökön
Zúzza véresre lázas homlokát.

Őrült eszméktől vonagló agyak,
És Isten lábát rángató kezek
Nem értik azt, hogy inog már a föld,
S leomlanak a tornyok – Bábelek.

Hol Isten fölé törekszik az agy,
S a földi dolgokon túl is merész:
Ott kirobban egy veszett zűrzavar,
És megbomlik a véges ember-ész.

Tornyok, Bábelek, hibbant emberek:
Ez már nem dogma, nem történelem!
Félre kell dobni sziklát és követ,
Mert átok kísért minden Babelen.

Isten van

Mégiscsak kell valahol lenni
Egy istennek, valakinek.
Érzem is őt, mikor megcsúfol,
És fölényesen kinevet.

Csak Isten rúghat akkorákat,
Ahogy az élet rúg belém,
S csak ő tudhatja azt a titkot,
Hogy miből lesz a költemény.

Lábait vidáman lógázza,
S ha szemeimben könny ragyog:
Nem vigasztal, és nem simogat,
Csak mosolyog, csak mosolyog.

Mert furcsa isten ez az Isten:
Ha szeret is, csak úgy szeret,
Hogy nagykegyesen belém rugdal,
S ha sírok, akkor kinevet.

Én tudom jól, hogy van egy isten,
Egy ismeretlen valaki,
Mert könnyeimet, dalaimat
A lelkemből ő csalja ki.

Türelem

Ne legyünk izgágák, rendbontók,
Amíg van egy korty, egy csepp bor.
Most még jó, ha a magyar bánat
A szívek mélyén bujdokol.

Kerülnek még az asztalunkra
Fennhéjázó, büszke vádak.
Ki kell böjtölni lakománkat,
Mert most még enni nem szabad.

Az erdőkben már leskelődnek
A vadászok. De még kevés
A hajtók lelkes buzgósága,
Azért késik a dörrenés.

Ne legyünk izgágák, rendbontók.
Egy kis bor – talán – még kerül,
És holnapra az üres asztal
Királyi módon megterül.

Halálos csók

Akit halálos csók sebez meg,
Olyan, mint egy eltiport féreg:
Bénán várja, hogy a szívéig
Hatoljon el a gyilkos méreg.

Nincsen szava, jaja, sem könnye;
Lázás, könnytelen szemmel várja,
Hogy véget érjen életének
Csókkal csúfolt komédiája.

De a sors: szívtelen, kegyetlen.
Olyan sok a hódító asszony,
Hogy lehetetlen elvérezni
Egyetlen, hazug, bolond csókon.

A férfinép, ha csókhalált hal:
Újabb bolondos csókra vágyik,
Mert amíg nők lesznek a földön:
Csókolni fog, míg el nem vásik.

Amennyi asszony van a földön,
Annyi halálos, bolond csók van
Azoknak, akik egy kicsit is
Hinni tudnak az asszonyokban.

Akit halálos csók sebez meg,
Az az élettől mit is várna?
Keres egy másik csókos asszonyt,
Akit ő csókolhat halálra...

Negyven éven túl

Mintha tegnap lettem volna húszéves,
A régi ízek vannak nyelvemen.
Az ifjúságot még szívemen hordom,
Bár túl vagyok a negyven évemen.

Ó, mennyien zengték el már előttem
A múlandó ifjúság dallamát,
De nem akarják érteni e földön
A bölcsek és a poéták szavát.

A „Nagy Szabály” dübörgő lábbal lépdél.
Gyomot, virágot egyformán tapos.
Éhség és bilincs jár az éhezőknek,
Amíg jólétben dúskál az „okos”.

Kié a kín, és kié a megváltás?
Ha ránk köszönt a végső pillanat:
Irtózatos a jóléttől a válás,
De könnyű itthagyni a rongyokat.

Én vidám szívvel nézek a jövőbe:
Ó, szent jutalom; dicsőség, babér.
Ki tudja majd, hogy császárrá tett volna
Sokszor – míg éltem – egy darab kenyér?!

Szent húsz esztendő, amikor még hittem
Múltat jelent és csillogó jövőt;
Milyen kár, hogy így negyven év múltával
Az ember feje lágya már benőtt!

Mintha tegnap lettem volna húszéves,
A régi ízek égnek nyelvemen.
Ó, szent nyomor, mit ifjú szívvel hordtam,
Milyen nehéz vagy túl a negyvenen.

Mi már futottunk

Hallgass el, szív, és maradj veszteg!
Elég bajt hoztál már reám.
Ne kergess újabb kalandokba
És újabb szoknyácskák után.

Selyemharisnyás női lábak
S a szoknyák csak suhogjanak.
Mi már futottunk. Engedjük, hogy
Utánuk mások fussanak.

Nyugodjunk meg, mert itt egy asszony,
Akit még szeretni tudunk.
S mi lesz vele, és mi lesz velünk,
Ha más szoknyák után futunk?

Hallgass el, szív, és maradj veszteg!
Elég bajt hoztál már reám.
Becsüljük meg a legjobb asszonyt,
Az élet őszén – alkonyán.

Eldaloltam mindent

Nos hát, én eldaloltam
Mindent, amit lehet:
Szerelmes könnyeket és
Könnyes szerelmeket;

A gyermek kacagását,
Az ifjak vágyait;
Az érett kor betelttét
És csalódásait;

A vénség néma könnyét,
Mely hangtalanul hull,
Mikor a lassú élet
Gyorsan bealkonyul;

A honfi honszerelmét
Pengettem lantomon,
És dicséretet, átkot
Ezernyi hangomon.

Nos hát, én eldaloltam
Mindent, amit lehet,
Hogy ne éljem hiába
E muszáj-életet.

Ó, jaj, sokat daloltam,
S most sírok hangtalan,
Mert a sok kedves dal közt
Elvesztettem magam.

Elkárhozott élet

Menjetek, elpocsékolt évek,
Büntetlenül és szabadon.
Így – talán – saját bűneimet
Könnyebben megbocsájthatom.

Menjetek, s ne nézzetek vissza!
Aki megfordul: meglakol.
Hiszen nem vagyok más már én sem,
Mint egy elátkozott szobor.

Kénköves eső zúg köröttem,
S dübörgés rázza ez eget.
(A tüzes eső most emészt el
Egy elkárhozott életet.)

Menjetek, elpocsékolt évek,
Büntetlenül és nesztelen.
Felejtani akarom azt, hogy
Csúnyán elbántatok velem.

Sírokat ásunk

A lelkünkben sírokat ásunk,
Mikor a múltunkat temetjük.
Könnyes szemekkel intünk búcsút,
S aztán végképpen elfelejtjük.

Egy emberöltő mennyi sírt ás,
És mennyi könnyet hullajt rája.
Ki tudja azt, mikor lezárul
Egy-egy élet komédiája?

Mert csúf komédia az élet.
Hallgatunk, tűrünk, nézünk, várunk,
S hol könnyezve, hol mosolyogva
– A lelkünkben – sírokat ásunk.

Jöjjenek mások

Jöjjenek az ütők,
Akik nagyobbakat
Ütnek, amikor kell!
Jaj, én már nem tudok,
Hogy is tudna ütni
Hit nélkül az ember?

Jöjjenek a bátrak,
Azok a merészek,
Akik sosem félnek.
Jaj, énnekem nincs már
Semmi bátorságom,
Csak egy félénk élet.

Jöjjenek az ifjak,
Akik még veszettül
Tudnak ma csókolni.
Jaj, nekem a csók is
Meg az ölelés is
Elveszített holmi.

Szikratenger

Kovakőből szikrákát csiholt
Az Isten. Abból lett az ember.
Így népesült be a világunk.
Az emberiség: szikratenger.

Hunynak, villognak, gyújtogatnak,
Sisteregnek, zizegnek, égneek.
Némelyik mindent fölperzselne,
Feledve, hogy csak földi féreg.

Égi tüzekkel versenyezni
Miért akar a hitvány szikra?
Hiszen egy napon az Úristen
– Egy mozdulattal – mind kioltja!

Végtelen s nagy úr

Lármázik, pedig hangja nincs,
S jár büszkén lépegetve
Egy láthatatlan néma úr:
A semmi fejedelme.

A Halál: végtelen s nagy úr!
S milyen kicsiny tud lenni
Az ember. Nos, ki meri őt
Barátjának nevezni?

Ha zárt ajtón át betoppan,
S megáll az ágyad mellett,
Milyen varázs és babona
Menthetné meg a lelked?

Nos, emberek, vitázhattok
Egymással dérrrel-durral,
De nincs vita a Halállal,
E végtelen s nagy úrral!

Én megtértem

Istenem, én már rég megtértem,
Ha lázadozó pogány módra
Szent csodáidat nem is értem.

Ritkán léptem be templomodba,
Mégis úgy érzem, mintha szíved
Az én szívem mélyén dobogna.

Néha úgy elborít a jóság,
Mint mennyei tüzekből táplált
Végtelen, isteni valóság.

Olyan nagy bennem a hűség,
Hogy pogány, mély alázatomban
Fölolvad minden keserűség.

Ha csodáidat nem is értem,
De pokolbeli életemben
Istenem, én már rég megtértem!

Boldog, aki várni tud

Én nem tudtam várni soha:
Csábított, hívott ezer út,
S boldog voltam, hogy mehetek,
De boldogabb, ki várni tud.

Alázatosan jó elénk
Az életben minden csoda.
De aki örökké rohan,
Az nem veszi észre soha!

Egy falevél, egy kisvirág,
Egy asszony bogárzó szeme:
Szebb dolgokat ígérhet, mint
A Himalája teteje.

Ó, tudom jól, de folyton űz
Egy ismeretlen hatalom,
És még az álmaimban is
Az istenekkel birkózom.

Én nem tudtam várni soha:
Áttörtem falat és kaput,
De most már látom és tudom,
Hogy boldog, aki várni tud.

Vers, ami dal is lehetne

Mikor még megdobban a szíved,
Ha megpillantsz egy ablakot,
És kebleden becézel, őrzöl
Egy teleírt papírlapot,
Vagy cigányzenés éjszakában
Könnyek borítják el szemed:
Akkor még jó hozzád az élet,
És mindent megadhat neked.

Mikor a láz kihunyt és szíved
A múltból mindent visszasír,
S panaszosan, zizegve zörren
A kebleden őrzött papír:
Cigánymuzsikás éjszakában
Még könnyes lehet a szemed,
De az élet már megcsal téged,
És semmit sem adhat neked!

Örömmel kezdeném előlről

Vagyonom nem volt. Krajcárokat
Tékozoltam, mert vágytam élni.
Pénztelen gondban dúslakodtam,
S a semmivel kellet beérni.

Nagy pénzeket és nagy szerelmet
Álmodtam kamaszkorom óta,
De megcsalt engem pénz is, nő is,
S nem tudok álmodni azóta.

Azért mégiscsak szép volt minden;
Mert szép, minden szép a világon,
S örömmel kezdeném előlről
Az én küzdelmes ifjúságom.

Dacolj, szívem

Dacolj, szívem, a tegnapokkal,
És dacolva tûrd el a mát,
S dacolva fogadd – mikor jönnek –
A holnapi komédiát.

Vert életek végtelen útján
Az a szív, mely nem daccal ég:
Elpusztulna, el lenne veszve!
Dermedtté fagyna, mint a jég.

Dacolj az élet vad telében,
Dacolj mindennel, ami rút.
– És megteelik fénnel, meleggel
E télbe borult életút.

Valamim még maradt

Az ifjú idő megrabolna,
Ha volna mit elvenni tőlem,
De én már mindent elvesztettem
Egy vénebb, éhesebb időben.

Minden kincsem: az ifúságom,
Mely börtönbe zárt, árva rab volt,
De kiszabadult börtönéből
És valamerre elbitangolt.

Szívemben ijedten lapulnak
A megrokkant emlékezések.
Elfáradt, kidőlt veteránok,
Vajjon kinek is kellenének?

Ezeket elviszem magammal,
Hogy ne bánthassa őket senki.
Ahol születtek: a szívemben
Fognak örökre megpihenni.

Életkáosz

Agyam feszül, vérem zuhog.
Már gondolkozni sem tudok,
Csak szédülök és kábulok,
S ha állok, akkor is futok.

A perc: siet, az év: megáll.
Az élet: bolond karnevál,
S ha van, ki örömet talál,
Azt elsápasztja a halál.

A megszülető gondolat
Csak köddé váló pillanat.
A föld fölött s az ég alatt
Még gondolkozni sem szabad!

Úgy van jól minden, ahogy van.
Ne aggódjék a hontalan
És az sem, aki gondban van,
Mert minden, minden elsuhan.

Aki gyáván vagy bátran lép,
Leüti egy buta cserép,
De aki úgy él, mint egy gép:
Annak talán az élet szép.

Egy magyar zeneszerzőhöz

Az én lelkem rímeket buggyant,
Amíg a te lelked zenél,
De mindketten egészen élünk,
Amíg sok más csak félig él.

Én: hímeztem és kiszíneztem
A szürke magyar szavakat.
De patinával te vontad be,
Ha muzsikáltad azokat.

Ha éltünk is, de szépen éltünk:
Az én lelkem rímekkel élt,
S az én rímelő lelkem fölött
A te magyar lelked zenélt.

Üt az óra

Üt az óra, kong az óra,
Száll az idő feketén.
Kérdezi a mutatója:
Hová leszünk: te meg én?
Hová lesz az, ami van még?
Hová lesz az, ami nincs?
Hová lesz a szegénység, és
Hová lesz a földi kincs?

Üt az óra, kong az óra,
Mint valami vészharang.
Kérdezi a mutatója:
Hová lesz a cifra rang?
Hová lesz a büszkeség, és
Hová lesz e hatalom,
Az alázat, a szerénység
És a többi fogalom?

Üt az óra, kong az óra.
Figyeljétek emberek!
Kérdezi a mutatója:
Mi lesz egyszer veletek?
Mert az órák mutatói:
Kérdőjelek – mindenütt.
Figyeljétek, hogy mit kérdez,
Amikor az óra üt!

Egy álmot szeretnék kívánni

Egy álmot szeretnék kívánni;
Csak egy álmot, ha még szabad,
Mert ez a szív a fájdalomtól
Nemsoká úgyis megszakad.

Egy álmot szeretnék kívánni,
Most, amikor már nincs idő,
Mert oly távoli minden álom,
S oly közeli a temető.

Egy álmot szeretnék kívánni;
Csak egy álmot, amíg lehet,
S azért az egyetlen álomért
Odaadom a szívemet.

Szentek a szavak

Ha tudtam volna, mivel játszom,
S hogy milyen szentek a szavak:
Már a legelső leírt szónál
Eldobtam volna tollamat.

Most már túl erős a kísértés.
Ég vagy pokol játszik velem,
Hogy ezekkel a szent szavakkal
Cifrázom ki az életem?

Elkéstem, és felém merednek
A végzetté vált szent szavak.
Eddig én játszogattam velük,
És most velem ők játszanak.

Énekeljenek mások

Énekeljenek mások szebben,
Nekem nincs több dal a szívemben.

A nótázásnak nagy az ára,
És fizetni kell – utoljára.

Én az életem elsiettem,
S mindent előre kifizettem.

Ha valaha adós is voltam,
De leróttam és ledaloltam.

Ha rossz is volt a számadásom,
Én elintéztem tartozásom.

Mert sorsom rosszul volt megírva;
Az én lantom tovább nem bírja!

Ha mások szebb nótát ígérnek,
Továbbra is zengjen az ének.

Énekeljenek mások szebben,
Nekem nincs több dal a szívemben.

A szerzőről

Csikós István Attila, a versíró – ahogy költő helyett hivatkozott magára – 1912. augusztus 2-án született Miskolcon. Édesapja Csikós József (1888-?), hortobágyi csikós, majd péksegéd, később pék; édesanyja Meskó Anna (1890-?) cseléd, majd háztartásbeli. Két testvére lehetett: egy nővére és egy három hónaposan elhalálozott húga. A kis Attila édesanyja korán meghalt, ezután az apjával felköltöztek Budapestre, Angyal-

földre. József újraházasodott, elvett egy sváb asszonyt, akivel három gyermeket nemzettek: Bendegúzt, Ménrótot és Gertrúdot. A legendárium szerint egy cigányasszony megjósolta a mostohaanyának, hogy a kis Attila, „Tilike” nem éri meg a tíz éves kort. Nem tudni, hogy a jóslat bűvkörében történt-e, de annyi bizonyos, hogy a fiút ezután jelentősen elhanyagolták. Attila az elemi és polgári iskola befejezése után 1929-ben tanoncként elszegődött Bodor Lajos drogista üzletébe. A patika fölött lakott, és munka mellett elvégezte a Székesfővárosi Drogista Szakiskola képzését, ahol 1932-ben drogista segédi oklevelet szerzett. Ez idő alatt a 208. sz. Szent László cserkészcsapat tagja volt. Első verseit a *Miskolci Reggeli Hírlap* és a *Magyar Cserkész* folyóiratban jelentette meg 1928-32 között.

1933-ban otthagyta a drogista segédi munkáját, és több rövid állás után 1934 októberében – annak ellenére, hogy bal veséjét nem sokkal előtte kivették – megkezdte katonai szolgálatát a 4. honvéd gyalogezredben, amit 1936 szeptemberében felcser tize-

desként be is fejezett. Ezután rövidebb állásai voltak a fémiparban – ráadásul újra behívták katonának 1938 szeptember-december között –, míg végül 1939 januárjában meg nem találta a helyét a Fővárosi Gázműveknél laboránsként. Nyolc év együtt járás után 1938-ban feleségül vette Halmai (Hán) Magdolnát (1910-1990), akivel két fiúk született: Attila Ferenc (1940-) és Béla (1943-1992).

1938 és 1942 között több alkalommal behívták a seregbe pár hónapos szolgálatra. A frontra '42 októbere és '43 májusa között vezényelték. A háború alatt néhány versét leköszölte a *Függetlenség* c. propagandalap. 1943-ban *Donmenti dalok* címen kiadott egy kötetet a háború alatt írt verseiből. A 2. Magyar Hadsereg tragédiájakor ő is a Don-kanyarnál harcolt. A századából mindössze ketten maradtak életben. 1945 január elsején, Budapest ostromakor hadifogságba került, és a Kaszpi-tenger partjánál lévő 379. mahacskalai fogolytáborba vitték, ahonnan két és fél év múlva, 1947 július elsején térhetett haza.

Csikós visszatért az Óbudai Gázgyárba, ahol előbb laboránsként, majd segédművezetőként, később művezetőként dolgozott. 1953-ban gőzkazánfűtő, '54-ben gőzgépkezelő, '60-ban víz- és csatornamű kezelő képesítést szerzett. A Gázgyárból ment aztán nyugdíjba 1972-ben, bár egészen a haláláig még ezután is folytatta a munkát. A '60-as években a gyár saját folyóiratában, a *Gázláng – A munka vörös zászló érdemrenddel kitüntetett Fővárosi Gázművek ipari lapja*. c. újságban jelentette meg verseit, legtöbbször „Vox Humana” jelige alatt.

Az ital és a nők iránti vonzalma megterhelte Csikós kapcsolatait. A hadifogság utáni kicsapongó életvitele miatt 1952-ben elvált tőle a felesége. '54-ben elvette a nála 22 évvel idősebb özvegyasszonyt, Miriovszky Annát (1890-1976). A gyár dolgozóiként a Gázgyári lakótelepen éltek. 22 év házasság után Anna 1976-ban elhunyt, két évre rá Attila harmadjára is megnősült: elvett egy nyugdíjas klubban megismert idős kiskunhalasi nőt,

Ternyák Erzsébetet (?-?). Több, inkább drámainak szánt öngyilkossági kísérlet után egy veszekedés alkalmával sósavat ivott, sérüléseibe 1983. szeptember 1-jén belehalt. A Farkasréti temetőben lett eltemetve, de hamvait 2002-ben áthelyezték a Tolnai temetőbe.

Közel 1600 versen kívül öt színdarabot, egy elbeszélő költeményt, számos dalszöveget is írt. Egyetlen kiadott kötete mellett 48 írása dokumentáltan megjelent valamely folyóiratban. Néhány költeményét rendezvényeken is elszavalták. Munkái nagy részét saját maga számára kötetekbe rendezte, de életműve mindeddig nem került kiadásra.

Tartalom

Előszó a sorozathoz	5
Indulj, lelkem	13
Gazdátlan paripák	61
A szerzőről	179

Tartalom

A jövő gondja nem enyém már.....	80
A költő ír.....	128
A múltam sem hiszem.....	68
A nagy kihallgatás.....	120
A tegnapot nem bánom.....	19
A vénség útján.....	134
A vérem nyugalomra int.....	52
Add vissza, Élet.....	44
Ahogy kell.....	83
Áldott föld.....	79
Aranyruhas koldusok.....	133
Az ember néha.....	24
Az én koncom nem oszthatatlan.....	67
Az idő mindenről leszoktat.....	96
Az Isten nem siet.....	84
Bevallom.....	122
Bírálatok, mocskoljatok.....	119
Bízzatok, és ne féljeteK.....	113
Boldog világ.....	141
Boldog, aki dalol.....	53
Boldog, aki várni tud.....	168
Bolond futás.....	43
Bor mellett.....	85
Bumeráng.....	99
Csak akkor lesz nyugalmam.....	147
Csak egy napfényes reggelt várok.....	135
Csak gyűlöljenek.....	149
Csalogató.....	94
Csecsemők.....	82
Csókoljatok.....	51
Csók-végzet.....	49
Dacolj, szívem.....	171
De veletek mi lesz?.....	127
Dohányom.....	18
Egy álmot szeretnék kívánni.....	176

Egy kérdés	148
Egy késett dal	58
Egy kis poétáról	36
Egy kis veréb	26
Egy magyar zeneszerzőhöz	174
Egyetlen szó	73
Éjféli kép	124
Eldaloltam mindent	161
Elefántcsonttoronyban	107
Életkáosz	173
Elfújtt korom	55
Elítéltek	100
Elkárhozott élet	162
Ellentét	76
Először	111
Elsikkadt mű	32
Eltemették a nénikémet	106
Elveszett énekek	153
Én is másképp éltem	28
Én megtértem	167
Énekeljenek mások	178
Ez lett a vége	23
Fakó ének	145
Futni kell	138
Gazdátlan paripák	65
Gyalogosan	54
Ha borom lenne	39
Ha harcos életünk lejár	109
Ha lefekszem	92
Hajók	126
Halálos csókok	157
Hazátlan veréb	150
Hinni kell	63
Hiszek mindenben	132
Hűtlen város	25
Ígéret földje	146
Indulj, lelkem	15
Isten van	155

Jó aludni.....	70
Jó éjtszakát.....	117
Jó reggelt.....	31
Jöjjenek mások.....	164
Keresek valamit	71
Király voltam.....	66
Kisarjadt, különös vetés	89
Kosztolányi.....	56
Ködtorony és mesefészek	110
Látomás.....	21
Lehunyt szemmel.....	112
Levél nővéremhez	46
Ma és holnap	50
Mégiscsak az a cél.....	16
Menjünk	42
Menni, menni.....	64
Mérföldkövek.....	102
Mertem.....	129
Mesélj, korcsmai asztalka	90
Messiáshoz.....	125
Mi adhat mámort?	93
Mi lesz akkor?	140
Mi már futottunk.....	160
Milyen szép semmit el nem érni.....	114
Minden tavasz más	74
Mint száműzött isten.....	108
Művészek	27
Nagy szívem volt	115
Ne tartóztass	22
Negyven esztendő templomában.....	95
Negyven éven túl.....	158
Néha vissza is nézzetek	34
Nektek mesélek.....	20
Nem lesz másabb az élet	29
Néma szobor.....	40
„Ora et labora”	101
„Örökké” és „soha”	69
Örök tél havaz réám.....	131

Örömmel kezdeném előlről.....	170
Őszi hangulat (II.)	105
Parittyás Dávid.....	143
Pénz, pénz és pénz	81
Pernyeszívű nyár.....	33
Pokolgépek	37
Rabszolgáim	77
Rokkant emlékek	88
Roncsolt nézéssel (Szemüveg II.)	87
Rongyolt kabát.....	116
Semmelweis	104
Sírokat ásunk.....	163
Sokat gondolok a halálra	97
Szemüveg.....	86
Szentek a szavak	177
Szenyes hullámok között	98
Szerencsejáték	103
Szikratenger.....	165
Társas lény.....	91
Temetőben	137
Tépjétek egymást.....	151
Túl az álmokon.....	75
Tükör előtt.....	78
Türelem.....	156
Tűzhányó.....	144
Úgy öregszünk	139
Úgy szép.....	17
Új Babel.....	154
Újabb füzetem végére.....	59
Utolsó előadás.....	130
Utolsó vacsorán	72
Üldöző.....	118
Üt az óra	175
Vád.....	30
Vádat akartam üvölni.....	152
Vágyak éjjelén.....	48
Valamim még maradt.....	172
Van-e olyan csók?.....	38

Végtelen s nagy úr	166
Vers, ami dal is lehetne	169
Viharban.....	142
Vitrinünk előtt.....	136
Zuhanunk, esünk.....	123